

**EKONOMI
HÖGSKOLAN**
Lunds universitet

Kandidatuppsats

FEKK01

HT 2008

Konsekvenser vid avskaffandet av revisorers anmälningsplikt

”Ekobrotten kostar samhället miljarder”

Författare:

Charlotte Gillsberg

Katarina Lindqvist

Leila Mostro

Handledare:

Gunnar Wahlström

Författarnas tack!

Ett särskilt tack till vår handledare Gunnar Wahlström för tillgängligheten och värdefulla råd i både små och stora frågor under uppsatsskrivandet. Vi vill även tacka våra respondenter som har bidragit med intressanta fakta och åsikter, utan er hade denna uppsats inte kunna färdigställas. Slutligen vill vi även tacka de som tagit tid för att läsa genom studien under arbetets gång och bidragit med konstruktiva råd och synpunkter.

Lund 2009-01-08

Charlotte Gillsberg, Katarina Lindqvist och Leila Mostro

Sammanfattning

Examensarbetets titel: Konsekvenser vid avskaffandet av anmälningsplikten

Seminariedatum: 2009-01-16

Ämne/kurs: FEKK01 Examensarbete kandidat nivå, företagsekonomi: redovisning, 15 hp

Författare: Charlotte Gillsberg, Katarina Lindqvist, Leila Mostro

Handledare: Gunnar Wahlström

Fem nyckelord: anmälningsplikt, avskaffande, ekonomiska brott, regleringar, intressenter

Syfte: Uppsatsen avser undersöka om anmälningsplikten har haft den betydelse för externa intressenter som dess ursprungstanke var samt att utreda vilka eventuella konsekvenser ett avskaffande kan komma att leda till, framförallt för externa intressenter. Uppsatsen har också behandlat anmälningspliktens funktion i praktiken de år den varit verksam.

Metod: I uppsatsen användes kvalitativ metod med betoning på hermeneutiskt synsätt samt grundad teori. Semistrukturerade intervjuer gjordes med intressenter berörda av anmälningsplikten och debatten kring ämnet studerades.

Teoretiskt perspektiv: I syfte att förstå utvecklingen med anmälningsplikten samt för att kunna definiera konsekvenserna av ett eventuellt avskaffande togs del av den institutionella teorin. En genomgång av problematiken rörande oberoende och förtroende för revisorer har gjorts för att därefter mynna ut i diskussion kring ekonomiska brott.

Empiri: Genomgången av debatten kring anmälningsplikten i litteraturgenomgången har utgjort grunden för de intervjuerna som utförts. Intressenter som tycks bli påverkade av avskaffandet av anmälningsplikten har intervjuats för att ge ett bredare perspektiv utifrån externa intressenters synvinkel.

Resultat: Efter revisionspliktens avskaffande blir det svårt att behålla lagkravet på anmälningsplikten. Studiens resultat visar att anmälningsplikten har varit viktig för externa intressenter, dock inte i samma utsträckning som lagstiftarens syfte var. Lagen har inte kunnat användas i förebyggande syfte som dess ursprungstanke var. Anmälningsplikten har varit en hjälp framförallt för mindre revisionsbyråer vid användandet av den som ett påtryckningsmedel vid upptäckt av oegentligheter. För större revisionsbyråer däremot anses den inte varit påtaglig då riskanalyser gjorts i ett tidigt stadium. Plikten har dock lett till att fler ekonomiska brott uppdagats i ett tidigare skede och åklagarna har genom revisorer fått ingång i bolag som de annars inte skulle ha haft tillträde till vilket har underlättat deras arbete. Ett avskaffande av anmälningsplikten kan påverka uppdagandet av ekonomiska brott då tidsaspekten är av yttersta betydelse.

Abstract

Title: Consequences of abolishment of obligatory enrolment

Seminar date: 2009-01-16

Course: FEKK01, Degree Project Undergraduate Level Business Administration, Undergraduate Level, 15 University Credit Points (UCP) or ECTS-Credits.

Authors: Charlotte Gillsberg, Katarina Lindqvist, Leila Mostro

Advisor: Gunnar Wahlström

Five key words: obligatory enrolment, abolishment, economic crime, regulation, stakeholders

Purpose: The purpose of this essay is to study obligatory enrolment and to question if it had the intended importance for the external stakeholders. This essay is investigating the consequences an abolishment of the obligatory enrolment can bring about. It also discusses the functioning of the obligatory enrolment in its active years.

Methodology: A qualitative research method was used with emphasis on hermeneutics and grounded theory. Affected stakeholders were interviewed and the study of the debate concerning the subject was done.

Theoretical perspectives: In order to understand the development of obligatory enrolment and to be able to draw consequences of an abolishment, institutional theory was used. A review of problems about independence and trust for accountants was done which conducted into discussion about economic crimes.

Empirical foundation: The base for the interviews in this essay is the investigation of the debate in the literature on the subject. Stakeholders that seem affected by the abolishment of obligatory enrolment were interviewed in the purpose of giving the problems a broader perspective.

Conclusions: After the abolishment of mandatory audit it will be difficult to keep obligatory enrolment in law. The result of the study shows that obligatory enrolment has been important to external stakeholders but not to the same extent as the purpose of the legislator was. This law was not useful as prevention. Enrolment had effect on the smaller accounting firms where it was used as a pressure at irregularities. Larger accounting firms does riskanalysis early and enrolment was not used in larger extent there. However, it helped to reveal economic crimes earlier due to the fact that prosecutors got entrance into the company through auditors. An abolishment of the obligatory enrolment can influence the revealing of economic crimes because the time aspect is of most importance in this case.

Innehållsförteckning

Författarnas tack!	ii
Sammanfattning	iii
Abstract	iv
Innehållsförteckning	v
Förkortningar	vii
1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion	2
1.3 Forskningsfråga	4
1.4 Syfte	4
1.5 Disposition	5
2. Litteraturgenomgång	6
2.1 Historia	6
2.2 Kreugerkraschens betydelse för lagens utveckling	7
2.3 Internationella styrkrafterns påverkan på regleringar	9
2.3.1 Regleringarnas framväxt i Sverige	11
2.3.2 Regleringarnas påverkan på revisorns roll	12
2.4 Revisorns roll	16
2.4.1 Revisorns omvärld	16
2.4.2 Revisorn som rådgivare	18
2.4.3 Väsentlighet och risk	19
2.4.4 God sed	19
2.4.5 Revisorns opartiskhet och självständighet	20
2.4.6 Revisorers dokumentation	21
2.4.7 Revisorers tystnadsplikt	21
2.4.8 Skadestånd och andra sanktioner	22
2.5 Avskaffandet av revisionsplikten	23
2.6 Anmälningssplikten	23
2.6.1 Kritik vid införandet av anmälningssplikten	27
2.6.2 Grad av misstanke vid anmälan	28
2.6.3 Förändringar till följd av ett avskaffande av anmälningssplikten	29
2.7 Ekonomisk brottslighet	31
2.7.1 Forskning och definition rörande ekonomisk brottslighet	32
2.7.2 Ekobrott idag	32
2.7.3 Ekonomisk brottslighet på olika nivåer i bolag	33
2.7.4 Olika grupper av brottslingar	34
2.8 Svensk debatt rörande anmälningssplikten	34
2.9 Sammanfattning	38

3. Metod.....	40
3.1 Forskningsansats	40
3.2 Hermeneutiskt perspektiv	40
3.3 Induktiv eller deduktiv ansats	41
3.3.1 Datainsamling.....	42
3.4 Grundad teori.....	43
3.5 Kvalitativ metod	44
3.5.1 Intervjutekniker vid kvalitativ metod.....	44
3.5.2 Urval.....	45
3.5.3 Intervjubortfall	46
3.6 Alternativa Metodval.....	46
3.7 Sammanfattning	47
4. Resultatredovisning.....	48
4.1 Allmänt.....	48
4.2 Problematiken kring anmälningsplikten.....	48
4.2.1 Revisorsrollen.....	49
4.2.2 Tystnadsplikten, förtroendet och oberoendet	50
4.2.3 Anmälningspliktens funktion i praktiken	52
4.2.4 Klientrelationens påverkan.....	55
4.3 Effekter av ett avskaffande.....	57
4.4 Revisionsplikten i förhållande till anmälningsplikten.....	58
4.5 Intern kontroll.....	59
4.6 Internationellt perspektiv.....	60
4.7 Sammanfattning	61
5. Slutdiskussion	63
5.1 Forskningsfrågan besvaras	63
5.2 Studiens teoretiska bidrag	65
5.3 Reflektion över studiens resultat	67
5.4 Förslag till fortsatt forskning.....	68
Litteraturförteckning.....	70
Bilaga.....	76

Förkortningar

AB	Aktiebolag
ABL	Aktiebolagslagen SFS 2005:551
ASB	Accounting Standards Board
BrB	Brottsbalken SFS 1962:700
BRÅ	Brottsförebyggande Rådet
EBM	Ekobrottsmyndigheten
FASB	Financial Accounting Standards Board
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
FAR SRS	Sammanslagning av FAR och SRS from 1 september, 2006
SBL	Skattebetalningslagen SFS 1997:483
SFS	Svensk Författningssamling
SKV	Skatteverket
SME	Små och Medelstora Bolag
SOU	Staten Offentliga Utredningar
SRS	Svenska Revisorsamfundet
Rev L	Revisorslagen SFS 2001:883
VD	Verkställande Direktör

1. Inledning

Kapitlet ger en beskrivning av ämnet anmälningsplikt samt en diskussion som motiverar varför ämnet är av intresse. Kapitlet avslutas med examensarbetets syfte och uppsatsens disposition.

1.1 Bakgrund

Regleringar har sin grund långt tillbaka i historiska händelser såsom Kreugerskandalen. De infördes för att öka externa intressenters förtroende och för att skydda deras intresse. En av regleringarna på den amerikanska finansiella marknaden innebar tillsättandet av en oberoende revisor för publika bolag. Den amerikanska staten införde så kallade ”*securities act*” för att förhindra ekonomisk brottslighet. (Flesher & Flesher, 1986) Det var lagar som innehöll grundläggande regler för revisorers verksamhet (Jönsson Lundmark, 1987).

Förr har revisionsprofessionen vägrat acceptera ansvaret för upptäckten av oegentligheter hos kunden. Vid skandaler såsom Enron ställde sig externa intressenter frågan varför revisorerna inte upptäckt felaktigheter tidigare. Olika förväntningar på revisorernas uppgifter kan hävdas ha sin grund i ett förväntningsgap. (Knechel, 2007) Knechel (2007) och Robson et al. (2007) nämner att i slutet på 80-talet gjordes försök att överbrygga detta gap med krav på en professionell och oberoende granskning av revisorn. Riskmedvetenheten har genom dessa skandaler ökat hos revisionsbolagen och detta har medfört att större revisionsbolag infört en riskanalys. Där analyseras bland annat branschens risk för fiffel. Revisionsbyråerna minskade alltså de traditionella redovisningsdetaljerna i granskningen och fokuserade mer på att kontrollera de analytiska processerna samt den interna kontrollen. Svårigheten för revisorer kan vara att förbli oberoende då det finns möjlighet till personlig vinning (Hendrickson, 1998). Risken finns att de hamnar på två stolar samtidigt genom att de exempelvis utför för mycket rådgivning i samband med revision av bolaget (Öhman et al., 2006).

1999 infördes lagen om revisorernas anmälningsskyldighet vid upptäckt av ekonomiska brott. Detta gjordes då ökningen av ekonomiska brott krävde ökad tillsyn och reglering på flera håll. Resurserna i Sverige var knappa för befintliga myndigheter och staten sökte ytterligare en myndighetsutövare för att upptäcka och avhjälpa ekonomiska brott. Revisorerna blev ett naturligt val då de redan granskade bolagens angelägenheter. (Thorell & Norberg, 2005)

Revisorn i Sverige är idag skyldig att vidta åtgärder vid misstanke om brott enligt 9 kap. 42§ ABL. Vid misstanke om brott ska detta påpekas först till styrelse och VD. Vid nonchalans från styrelsen att vidta åtgärder ska detta meddelas till SKV och upplysas i revisionsberättelsen, detta gäller även vid grövre brott. Lagen har sedan sitt införande fått kritik och har debatterats flitigt i fackpress såsom Balans och Apropå med flera. Debatten handlar om anmälningsskyldighetens vara eller inte vara. Frågan ställs om lagen appliceras på rätt sätt och om den ger den förebyggande effekt mot ekonomisk brottslighet som dess syfte är, eller är revisorerna passiva och för försiktiga innan brott anmäls? Kan det vara så att bokföringsansvarig hittar kryphål som revisorn inte granskar då det ligger utanför revisorns "riskområde"? Revisorn gör inför varje revision en avvägning om vad denne ska titta på då det är för tidskrävande och dyrt för klienten att revisorn granskar varje verifikation i bolaget var för sig (FAR, 2005). I exempelvis restaurangbranschen där det är en stor kontanthantering kontrolleras kassan noggrannare (Ekström, 2008).

1.2 Problemdiskussion

Sverige tillhör idag ett av de få länder som ännu inte har en distinktion mellan revisionsplikten i små och stora AB. Därmed har Sverige inte utnyttjat EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv som innebär att små bolag får undantas från revisionsplikten. (SOU 2008:32) När avskaffandet av revisionsplikten införs får det konsekvenser för revisorernas anmälningsskyldighet. Vilka dessa blir bör undersökas närmare.

Anmälningsskyldigheten har sedan den infördes debatterats flitigt och ett flertal kritiska röster har höjts i fackpress. Kritik som lyfts fram är bland annat att anmälningsskyldigheten är ett avkall på tystnadsplikten och att oberoendet hotas. Finns det andra sätt för revisorer att påpeka brott om anmälningsskyldigheten försvinner utan att kränka tystnadsplikten? Hendrickson (1998) hävdar att revisorer inte kan vara oberoende av sina klienter och frågan som ställs är om detta påstående

verkligen stämmer? Det verkar falla sig naturligt för klienten att rådfråga sin revisor vid olika spörsmål. Revisorn arbetar på uppdrag av klienten och detta kan påverka oberoendet då frågan ställs om revisorn vill anmäla sin uppdragsgivare (Öhman et al, 2006). Revisorer arbetar för både klienter och externa intressenters intressen (Korsell & Engerstedt, 2004). Hur kan revisorer balansera sitt arbete på bästa sätt utan att hamna på fel sida av oberoendet?

Anmälningsplikten riskerar även att försämra relationen till klienten då de väljer att undanhålla information (Eriksson, 2004). Kvalitén i revisionen försvinner då klienten inte samarbetar och syftet med revisionen som är att bidra till ett säkerställande av räkenskaperna för externa intressenters räkning kan försämrars.

Revisorer som anmäler ofta kan komma att benämnas polis och lagens väktare. Följden kan bli att revisorerna tänker sig för en extra gång innan anmälan görs. Utifrån detta är det intressant att undersöka hur ofta en revisor anmäler brott som uppdagas och hur stort mörkertalet är. Anmälningsplikten kan anses ligga utanför revisorns kompetensområde då de inte är jurister och kan tänkas ligga utanför dennes expertis. Revisorer själva säger att de inte anmäler förrän de med minst 75 procents säkerhet vet att brott har begåtts även om lagen uttrycker en låg misstankegrad vid upptäckt av oegentligheter. (SOU 2008:32) De kriterier som ligger till grund för en anmälan önskas vara väl underbyggda för bolag och revisorer då anmälan kan leda till icke önskvärda effekter. Både revisorns och klientens rykte kan försämrars. Frågan som ställs är om lagens krav på en misstankegrad på *kan misstänkas* är för låg.

Anmälningsplikten kan även anses nödvändig för att skydda externa intressenter. Är det rättfärdigat att ta bort plikten då ekonomiska brott kostar samhället miljarder? Anmälningsplikten idag ses som ett förebyggande instrument mot ekonomisk brottslighet (Larsson, 2004). Frågan är om plikten fått någon praktisk genomslagskraft då det är få revisorer som anmäler.

1.3 Forskningsfråga

Studiens huvudfråga är att belysa om anmälningssplikten anses vara ett nödvändigt ont för revisorer eller om den är viktig för externa intressenter¹? För att besvara huvudfrågan ställs två följdfrågor. Har anmälningssplikten haft den förebyggande effekt mot ekonomisk brottslighet som dess ursprungstanke var och vad får ett avskaffande² av anmälningssplikten för konsekvenser på den ekonomiska brottsligheten?

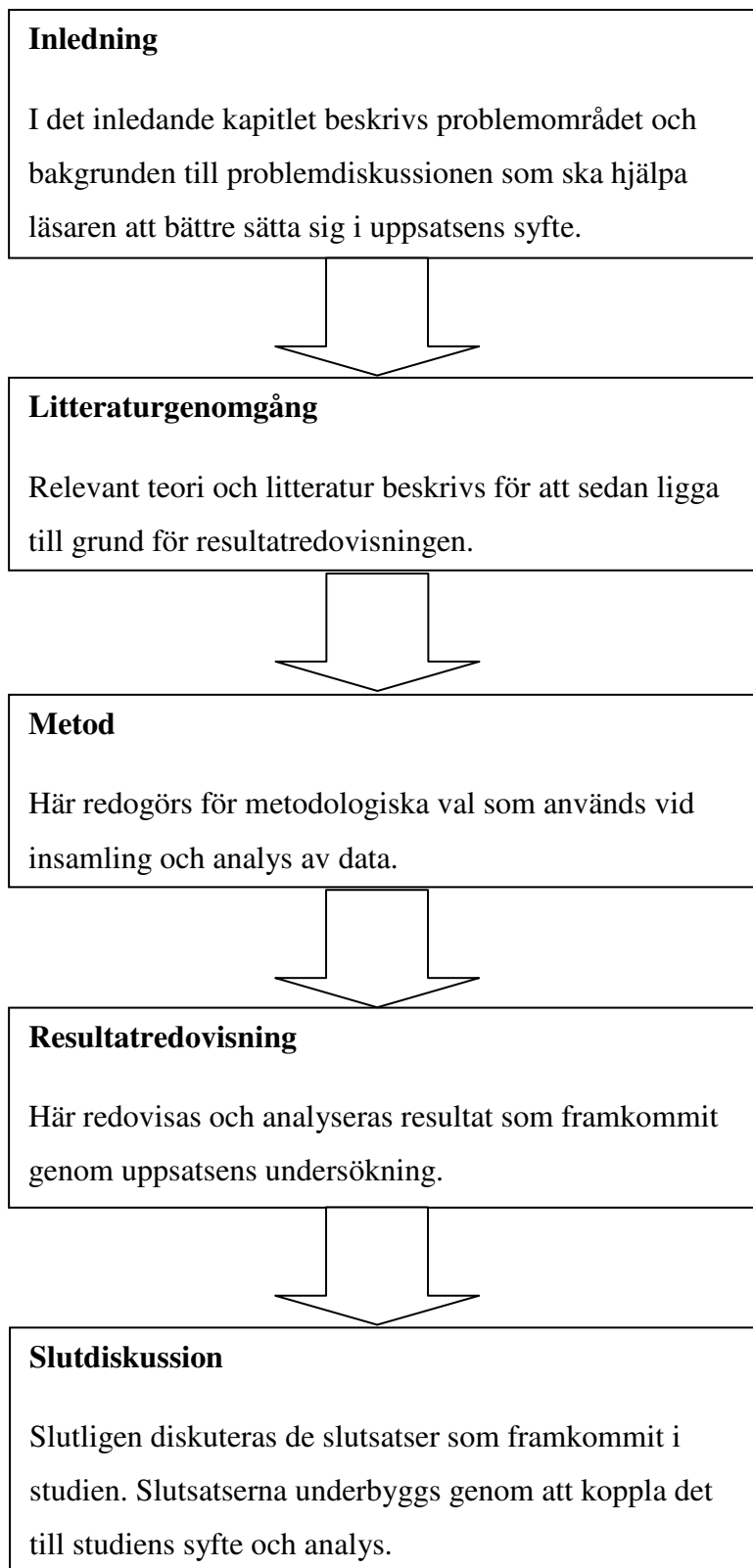
1.4 Syfte

Syftet med uppsatsen har formulerats utifrån ovan nämnda forskningsfrågor. Målet är att analysera och ge en ökad förståelse för eventuella konsekvenser av anmälningsspliktens avskaffande samt om plikten har haft den betydelse för externa intressenter som dess ursprungstanke var. Fokus ligger på den ekonomiska brottslighetens påverkan. Målgruppen är externa intressenter då de är angelägna om att deras ekonomiska intressen skyddas.

¹ I första hand avses aktieägarna, marknaden och staten.

² Avskaffande i ABL med förflyttning av mutbrott, bestickning och penningtvätt till Rev L (SOU 2008:32). Detta benämns konsekvent som avskaffande i texten och inte som ändring.

1.5 Disposition

2. Litteraturgenomgång

I detta kapitel ges inledningsvis en historisk introduktion till regleringar och hur de fått sin utgångspunkt i exempelvis Kreugerskandalen. Sedan redogörs för regleringar såväl internationellt som för Sverige. En kort förklaring om debatten rörande oberoende och förtroende görs som sedan följs av revisionsplikten avskaffande och revisorns roll i samhället. En genomgång av anmälningsplikten, dess avskaffande och eventuella konsekvenser ges för att därefter beskriva den ekonomiska brottsligheten. Slutligen ges en inblick i den svenska debatten rörande anmälningsplikten.

2.1 Historia

Revision går att spåra ända tillbaka till 1200-talets Italien. Därifrån finns det dokumenterat att personer hade till uppgift att verifiera framförallt offentliga räkenskaper men även sådana av mer privat karaktär. Dessa granskare hade en hög status och deras position kan jämföras med dagens yrkesrevisorer. I och med den ökade betydelsen för revisorers arbete började de att organisera sig och den första sammanslutningen grundades 1581 i Venedig. Den italienska föreningens inflytande avtog sedan och revisoryrket idag har istället sin grund i Skottland och England. (Diamant, 2004)

I Sverige utfördes redan på 1600-talet granskning av hur driftansvariga skötte sitt uppdrag i bolaget. Industrialiseringen i sin tur ledde till att bolagen behövde finansiering och därför kom kretsen av ägare och borgenärer att öka det vill säga bolagen kom att drivas av företagare som behövde finansiering av passiva ägare. Detta ledde till att den första ABL antogs 1848 då blev möjligt för bolagen att bedriva verksamhet utan personligt betalningsansvar för aktieägare. (Diamant, 2004) 1895 utökades den med regler gällande bildandet av bolag, aktieägares möten, bokföring och revision (Jönsson, 1991). Lagens syfte var att skydda investerarnas intressen. Detta möjliggjordes genom en offentlig redovisning och revision som gjordes av en av investerarna utvald granskare och det innebar att bolaget tvingades lämna information som

granskades (Diamant, 2004). Detta lede till att en marknad för revisorer etablerades med uppdrag att granska bolagens räkenskaper (Jönsson, 1991). 1910 utvecklades ABL ytterligare och motivet till detta var:

1. skydda allmänheten från osunda affärsspekulationer
2. skydda aktieägarna mot eventuellt missbruk av styrelsens ställning men även misskötsel från styrelsens sida
3. ge minoritets ägare bättre rätt

Ändringen ledde till hårdare regler för att skydda aktieägarna men även de finansiella rapporternas tillgänglighet och värderingsregler kom att inkluderas i lagen. Drivkraften bakom utvecklingen var att förbättra bokföring och revision då det fanns en oro för bedrägeribrott. (Jönsson, 1991)

2.2 Kreugerkraschens betydelse för lagens utveckling

Kreugerkoncernen var ett storskaligt bedrägeri, uppbyggt som ett pyramidspel i tändsticksbranschen. Holdingbolaget. Kreuger och Toll var på 1920-talet den största aktien på New York börsen och klarade 1929:s krasch utan större skada. Kreuger ansåg att allt en investerare behövde var information om framtida utdelningspolicy från bolaget, "*nothing else mattered*" (Flesher & Flesher, 1986, s. 423). Genom detta blev det allmänt känt att ingen fick insyn i hans verksamhet och de gångerna någon ville ha det så gjorde han finansiella rapporter själv utan stöd från den verkliga bokföringen. På det sättet fick intressenterna felaktig information som anpassades till de enskilda situationerna. Enligt Kreuger själv så var nyckel till framgång "*silence, more silence and even more silence*" (Flesher & Flesher, 1986, s. 423). Kreuger ansågs vara en duktig affärsman som genom att hjälpa länder finansiellt efter första världskriget fick monopolrättigheter på ländernas tändsticksmarknader. Kreugers imperium kollapsade 1932 då han tog sitt eget liv och bedrägeriet uppdagades. Kreuger och Tolls aktie sjönk från 5 dollar per aktie till så lite som 3 cent per aktie några veckor efter hans död. Anklagelser gjordes mot New York börsen för att de inte upptäckt en bedragare som Kreuger. Röster gjordes också hörda för att stoppa framtida liknande Kreugerbedrägerier och det ansågs att behov av att skydda investerare från människor som Kreuger fanns. Skandalen har setts som en bidragande faktor till att den första säkerhetslagen i USA infördes (Flesher &

Flesher, 1986), men Jönsson (1991) menar även den svenska marknadens utveckling av finansiella redovisningsnormer påverkades. Den svenska välfärdsstaten satte scenen när arbetarrörelsen fick ett uppsving som ett resultat av förlusten av industrins anseende på grund av Kreugerkraschen. En av de första motionerna i Riksdagen handlade om tillsättandet av revisorer i bolag.

Revisorerna etablerade sig som en yrkesgrupp, men det var den svenska välfärdsstaten som skapade nya regler mellan arbetarrörelsen och arbetsgivarna. Anledningen till detta var att marknaden inte hade tagit ansvar för upprättandet av nödvändig information som behövdes för att undvika skandaler. Ytterligare en anledning var att revisorerna inte var tillräckligt organiserade och att de ännu inte kunde ta egna initiativ. Revisorerna var därför tvungna att i början av den lagstadgade processen införa en strategi där man fogade ihop nämnder som i sin tur kunde påverka staten. (Jönsson, 1991) Redovisningsproblemen som industrin hade var relaterade till staten och därmed behövdes ingen finansiering via kapitalmarknaden. Skälet till att industrin inte behövde hjälp från kapitalmarknaden var att staten utgjorde en garant ”*of last resort*” och tog hand om de svenska bolagen samt skyddade dem vid behov (Jönsson & Marton, 1994). Därmed blev kapitalmarknadens informationsbehov inte hörd förrän välfärdsstaten började känna av finansiella svårigheter. Jönsson hävdar då att det krävs en kris för att ifrågasätta det gällande systemet (Jönsson, 1991).

En del av bestämmelserna i 1944 ABL var till för att skydda bolaget från spekulationer som annars kunde hota bolagets existens. Det infördes bland annat utdelningshinder, men även regler om koncernrapportering. I ett separat yttrande fick även revisorerna exempelvis uttala sig om utdelningsförslaget från moderbolaget och om det var försvarbart mot bakgrund i koncernredovisningen som de granskat. Staten ville att bolagen skulle ses som en del av samhället istället för att enbart ge en vinstmaximerande bild. Därmed förstärktes statens ställning vad gäller regleringsfrågorna. (Jönsson, 1991)

Fram till 1964 har det endast skett små förändringar i lagen och detta kan uppfattas som att regelprocessen flyttats från staten till marknaden. En ändring som önskades av Näringslivets Börskommitté var en förbättring av informationen till aktiemarknaden och även detta kan ses som en övergång till marknaden. Under 1960-talet bildades FAR som gav synpunkter på regleringarna inom revision och som även började ge ut rekommendationer. Därmed togs ytterligare ett steg för en övergång till marknaden för redovisnings- och revisionens regelutveckling. 1976 grundades den statliga myndigheten BFN då revisorerna ansågs vara

partiska. Till sin uppgift fick BFN att vidareutveckla god redovisningssed i bolagens bokföring och finansiella rapporter. Sedan dess har organisationen arbetat i ett vidare område av redovisningsproblem. FAR däremot behandlar mer grunderna vad gäller finansiella rapporter. BFN och FAR ger dock bara ut rekommendationer. Jönsson (1991) talar om ett mönster som är typiskt för införandet av svensk standard sedan kriget. Revisorer har antagit en roll som granskare av bolagslagstiftning istället för att anta en roll som redovisningsförordnare. På detta sätt får de sin röst hörd där det är av störst betydelse. Exempelvis har FAR varit väldigt framgångsrika lobbyister då de infiltrerat nätverk där de kan påverka regleringar. (Jönsson, 1991) De olika nätverken av organisationer har kunnat lobba internt inom staten (Jönsson & Marton, 1994).

I Sverige fördes under 1980-talet diskussioner mellan FAR, Fondbörsen och Svensk Industri om att bilda en organisation likt den amerikanska FASB. Anledningen härtill var att det fanns en ovilja att följa vissa standarder. Utvecklingen blev att regleringen av lagstiftningen blev mer allmän då det har bildats ett komplicerat institutionellt ram av redovisnings- och revisionsregler som speglar en komplex kontext. Detta kan tolkas som om marknaden försökte återta den regelskapande makten som förlorats efter Kreugerkraschen. (Jönsson, 1991)

När det gäller rapportering kan redovisningens roll ses som en formell sammansättning av regler vars utformning är till för att tillfredsställa begäran hos mottagarna inte blir vilseledda. Funktionen för redovisning kan konstrueras då det finns anledningar som rättfärdigar behovet av nya regler och då det medges vara tillräckligt trovärdigt för den regelskapande funktionen. (Jönsson, 1991)

2.3 Internationella styrkrafterns påverkan på regleringar

Puxty et al (1987) presenterar en modell för hur reglering av redovisning verkligen sker i kapitalistiska samhällen. Genom kritisk användning av Streeck och Schmitters forskning av modeller från 1985 för sociala klasser skapas teorier kring regleringar som ett uttryck för en kombination av organiserade principerna kring marknaden, staten och samhället. Dessa principer är vägledande och förenade med fri konkurrens, hierarkisk kontroll och spontan solidaritet. Det finns även ett fjärde begrepp benämnt association men benämns också

organisatorisk koncentration som skapar en grund för social ordning. Modellen är nödvändig och hjälper till att upptäcka och förstå hur individer med olika anledningar integrerar på olika vis för att uppnå den sociala ordningen. Moderna samhällen, politik eller ekonomier kan endast analyseras genom en mix av dessa tre principerna. Exempelvis kan marknaden enligt Streeck och Schmitter (1985) undermineras av samhället genom att man underlättar för informell maskopi och stödjer klientrelaterade arrangemang medan samhällets band kan vittra sönder. Även de traditionella inriktningarna på värde kan frättas sönder på grund av marknadskonkurrensen. Sanningen är enligt Streeck och Schmitter (1985, s. 119) att *”samhällen uppmuntrar ömsesidigt förtroende och god tro, vilka behövs för en stabil bytesekonomi medan marknaden försörjer samhället med chanser till utökad reproduktion.”* De menar att en stat som bland sina invånare inte har någon sorts spontan solidaritet är inget annat än en byråkratisk eller militär konspiration och om ett modernt samhälle saknar en stat kommer den alltid vara i fara för att tappa landets identitet och oberoende. Detta innebär att statens betydelse spelar en viktig roll för att förhindra att samhället faller samman.

Puxty et al. (1987) säger att marknadsprinciperna på många sätt inverkar på redovisnings- och revisionspraxis det vill säga att trots krav från lagstiftaren ändras och genereras ändå rapporteringen till kapitalmarknaden. Puxty et al. (1987) menar dock att staten måste tillhandahålla nödvändig ekonomisk information till bolagens intressenter och därmed minska den osäkerhet som marknaden kan orsaka. Staten är lagstiftaren och har makten att ge och ta tillbaka inflytande som givits vissa intressegrupper. Samhället har i sin tur genererat allmänt accepterade värderingar inom redovisningsområdet såsom betydelsen av tillit och förtroende. En del av regleringarna kan därför enligt Puxty et al. (1987, s. 279) skapa *”personlig tillfredsställelse, kollektiv identitet och samhällets uppskattning”* och inte bara ha ett *”instrumentalt, materialistiskt värde.”*

Marknaden, staten och samhället konkurrerar med varandra samtidigt som de är beroende av varandra. Puxty et al. (1987, s. 176) ger som exempel *”marknadens beroende av staten som ser till så att kontrakt och avtal respekteras i samma utsträckning som dess närvaro av förtroende, hänsyn, uppskattning och samtycke som är fastnaglat i samhällets utövande. Staten är samtidigt beroende av att invånarna i samhället förknippar staten med exempelvis en speciell nation, etnisk grupp, religion eller samhällets lott.”* Detta betyder att en analys av redovisnings- och revisionsregleringarna inte kan göras utan att ta hänsyn till alla tre principerna. De tre principernas deltagare försöker skapa tradition och praxis som gynnar dem själva och deras egna grupper intressen. Motsättningar mellan principerna kommer alltid att

finnas och ur dessa kommer det uppstå konflikter som leder till förändringsprocesser.(Puxty et al. 1987) Puxty et al. (1987) poängterar att det är viktigt att bedöma vilken princip som är dominant när det gäller regleringsprocessen.

Puxty et al. (1987) poängterar begränsningar i Streeck och Schmitters modell. De menar att den fokuserar på sociala ordningar inom nationen och lite utrymme finns att värdera politisk och ekonomisk självständighet för nationen som en del av världen. Bristen i modellen är att den inriktar sig alltför mycket på den nationella staten istället för att ta hänsyn till de internationella regleringskrafterna. Modellen tar även för lite hänsyn till historiska och mänskliga faktorer. Trots dessa brister framhåller Puxty et al. (1987) modellens illustrativa värde vad gäller debatter vid konflikter i regleringsprocessen. Willmott et al.(1992) säger att trots länders skillnader mellan kombinationerna av spontan soliditet, fri konkurrens och hierarkisk kontroll verkar det finnas en tendens till att den hierarkiska kontrollen ökar det vill säga den statliga makten ökar. Regleringssystemen kan inte enbart tolkas genom nationella konstruktioner utan måste tydas med hjälp av internationella modeller.

Regleringarna som Puxty et al. (1987) identifierar har två extrempunkter där den ena kallas liberalism och den andra legalism. Regleringen när det gäller liberalismen sker utifrån marknadsprinciper och när det gäller legalismen är ett visst beteende tillåtet om det finns skrivet i lagen. Enligt Puxty et al. (1987) ligger ett lands redovisningsreglering någonstans mellan liberalismen och legalismen där samhället, som hävdas vara underordnad både staten och marknaden, bidrar mer eller mindre.

2.3.1 Regleringarnas framväxt i Sverige

Utvecklingen av redovisning och revision i Sverige kan härleddas till olika historiska händelser. Först var det marknaden som styrde och då till stor del i avsaknad av regleringarna. Efter Krugerkraschen tog staten över regleringsrollen. Över tiden har regleringarna gått över på marknaden igen och upprättades istället som principer av intressegrupper såsom exempelvis FAR. En mer upplysande redovisning har utvecklats då industrin återigen blåst liv i aktiemarknaden. (Jönsson, 1991)

Svenska statens direkta påverkan på regleringar av redovisning benämns korporatism och det svenska samhället har liten påverkan på regleringarna. Staten är även inblandad i revisorers auktorisation. Denna statliga inblandning i redovisningsreglerna gör att Puxty et al. (1987) anser att Sverige befinner sig närmare legalismen än liberalismen. Staten har varit aktiv i den detaljerade lagstiftningen på redovisningsområdet och domstolarna har inriktat sig på att tolka dessa lagar. Börsen ger riktlinjer för noterade bolag om vilken information som skall finnas med och utformningen av de finansiella rapporterna. Revisorerna, FAR, har som nämnts tidigare gett ut rekommendationer som inte är bindande medan statens regler är tvingande. (Puxty et al., 1987)

Det svenska samhället karakteriseras som en öppen ekonomi som i stor utsträckning styrs av internationella krafter som bland annat multinationella bolag. Sverige som ett litet land är beroende av en exportmarknad för både de internationella bolagen men även för de mindre bolagen och detta påverkar i hög grad redovisningen. Tillsammans med den starka staten och den finansiella sektorns regleringar påverkar den öppna ekonomin redovisningen. Det finns fördelar med att anpassa redovisningen till internationella regler. För det första ägs många svenska bolag mer eller mindre av utländska investerare och därför bör redovisningen vara utformad så att den är lättillgänglig för dem. För det andra blir kontakten i koncerner lättare och mindre kostsam vid en anpassning. (Jönsson & Marton, 1994) Dagens influenser på redovisning kommer nästan allihop från USA (Willmott et al., 1992).

2.3.2 Regleringarnas påverkan på revisorns roll

Hendricksons (1998) artikel undersöker ett antal frågor och problem där han presenterar ett kritiskt perspektiv på redovisningsprofessionens klena försök att behålla en hög nivå av förpliktelse för dess ansvar gentemot allmänheten och kapitalmarknaderna. Ansvaret fick professionen 1933 när de fick monopol på revision av publika bolag då de lyckades övertala kongressen att kravet på oberoende gentemot klienten skulle finnas. Detta är enligt Hendrickson (1998) vilseledande krav då han menar att revisorer inte kan vara oberoende. Kravet har allt sedan dess varit ett problem.

Innan regleringen infördes var revision frivilligt med flera olika syften. Bland annat var ett syfte att reducera bolagets kapitalkostnad, men efter att regleringen infördes blev relationen

mer institutionaliserad och detta förändrar revisor/klientrelationen samt syftet med revisionen och det finansiella uttalandet väsentligt. Publika bolag har sedan dess beklagat sig över för många regleringar och kostsamma upptäcktskrav. Staten i sin tur fortsätter att klaga på brister i redovisning och finansiella rapporter och ett försvagande av revisorers oberoende. Revisorernas försvar till kritiken är en hänvisning till USA:s kapitalmarknad som är den bästa i världen. En faktor i detta är att deras revisioner och finansiella rapporter är oberoende. Revisorerna menar därför att de blir kritiserade felaktigt och orättvist. (Hendrickson, 1998)

I ljuset av flera olika skandaler de senaste åren, däribland Enron, Sunbeam, Cendant, Waste Management och Worldcom, har USA gjort ett försök att stärka externa revisorers oberoende genom att införa "the Sarbanes- Oxley Act"³. (Cullinan, 2004)

Cullinan (2004) menar att lagen verkar behandla symptom som orsakade Enrons fall, men att den missar möjligheten till en mer meningsfull lagstiftning som är kopplad till andra nyligen gjorda bedrägerier. En del av bristerna var sannolikt inte mottagliga för mildrande av bestämmelserna i lagen.

Hendrickson (1998) menar att sanningen är att revisorer aldrig har varit oberoende av sina klienter. Anledningen härtill är att revisor/klient relationen skapar en konflikt mellan revisorers ansvar till investerarna och allmänheten och deras möjlighet till personlig vinning. Enligt Hendrickson (1998, s. 501) leder detta "bland annat till en försvagning av revisorers förmåga att vara objektiva, att göra en professionell bedömning, att berätta sanningen som de ser det, att effektivt tillämpa redovisnings rekommendationer och principer, men även att försäkra att redovisnings information som lämnas är relevant och tillförlitlig." Denna försvagning har lett till att lagstiftaren tryckt på standarder för striktare överensstämmelse vilket i sin tur försvagar tillförlitligheten av redovisningens information.

Hendricksons (1998) preliminära slutsats är att revisorers oberoende har varit en skam redan från början då de lyckades övertyga kongressen i USA att revision gjord av privata revisorer var nödvändig för en korrekt funktion av säkerhetslagen. Detta skapade framöver mardrömmar genom en felaktig bild av oberoende, försvagad trovärdighet samt förpliktelser för två eller flera generationers revisorer. Då som nu var alltså inte revisorn oberoende av

³ Lagen omfattar bland annat ökad kontroll över finansiella rapporteringssystem. Lagen infördes 30 juli 2002 och omfattar alla bolag som är noterade på den amerikanska börsen (Svernlöv & Blomberg, 2003)

klienten då denne är anlita av klienten och distinktionen mellan en extern revisor och en intern revisor i många fall är endast en sak av rang.

Miljön som revisorer praktiserar i har blivit mer besvärlig, mer processlysten och till och med fiendlig. Idag möter revisorer mer konkurrens, oro för egenintresse och girighet inte bara från kollegor i yrket men även från klienterna. Klienterna har blivit mer kompetenta och sofistikerade när det gäller redovisningsinformationsteknologi. De samarbetar och är i maskopi med organisationer för att utöva influens, politisk makt och kontroll över redovisningsstandarder, redovisningsstandardsättarna, samt sina revisorer och vad dessa kommer att rapportera. (Hendrickson, 1998)

Syftet med bolagets redovisning är att ge investerare och andra aktieägare användbar information om bolaget och dess verksamhet. Revisorerna säkerställer kvaliteten på informationen och presenterar resultatet av revisionen. Det finns en risk att revisorer struntar i sin huvudsyssla, det vill säga att skydda investerarna och andra aktieägare, och istället blir en advokat för ledningen i det granskade bolaget. Därmed är revisorn inte längre oberoende. Detta kan även äventyras om revisorerna utför för mycket rådgivning som inte är förknippad med revision. (Öhman et al., 2006)

De internationella finansiella skandalerna ger en dramatisk demonstration av hur mycket internationella nätverk litar på antaganden om förtroende. Om förtroendet försvinner rasar hela systemet samman. Revisionen och den privata redovisningsprofessionen tillhör det finansiella rapporteringssystemet som främjar instrumenten för förtroende. I USA har skulden lagts på för hög tillit till regelbaserade standarder vilket har lett till ett påskyndande från FASB att anta mer principbaserade standarder. Dessa kan även vara problematiska men inte lika lätt konstaterade. Standarderna kan tolkas på olika sätt vilket exempelvis kan leda till att ett stort revisionsbolag utvecklar sin egen tolkning och sedan tvingar fram ett samstämmigt prejudikat. Vad gäller standarder så finns det behov av att tala om vad som är tillåtet eller ej och därmed löses inte dilemmat av otillräckliga och dåliga kontroller inom professionen. (McMillan, 2004)

Svenska revisorer ses som traditionalister som i stor utsträckning arbetar enligt gällande lagstiftning, praxis och sed utan att egentligen tänka efter om saker kan göras på ett annat sätt. *"Doing things right seems to be more important than doing the right things"* (Öhman et al., 2006, s 107). Under de senaste 25 åren har det endast skett två betydande ändringar i revisorers arbete. Den ena är att revisorer har fått i uppgift att kontrollera skatter och avgifter

och den andra är införandet av anmälningssplikten. Revisorer har verkat ovilliga att hantera dessa ändringar. De menar att skatter och avgifter bör behandlas av SKV och att de inte kan ta ansvar för anmälningssplikten då de inte har juridisk bakgrund. Revisorer är överhuvudtaget negativa till uttalanden om information som framkommit enligt gällande praxis trots att de anser att informationen kan vara viktig för investerare och aktieägare. (Öhman et al., 2006)

Redovisning är ett sätt att ge aktuell information om bolagets handel men den kan även vara ett sätt att hålla koll på handeln genom åren. Beslut rörande redovisningen måste tas utifrån standarder och dessa är oftast i gråzonen. Därför krävs det att revisorn har förmågan att göra en professionell bedömning som ska leda till en försiktig men rätt slutsats. Problemet uppstår då individer mer och mer litar på lagar och kontroll och undviker att göra egna bedömningar. Det kan leda till att beteenden som inte är reglerade tillåts och försvaras med att det inte strider mot lagen. Dilemmat att förbättra och rätta till individers beteende kan inte lösas med mer regleringar utan en stark moralisk bas måste arbetas upp. Detta gäller även revisionsprofessionen. (McMillan, 2004)

McMillan (2004) menar att det krävs ett gemensamt försök att skapa förståelse för den sociala rollen som revisor spelar när det gäller förtroendet i det finansiella systemet och hur den utvecklade kraften inom revisionsbyråerna kan inbegripas. Byråerna måste uppmärksamma hur viktig en förlust av förtroendet är och hur deras status har förslösats på grund av förlusten av förtroendet. Därför måste professionen argumentera för varför de fortfarande förtjänar att ses som ett yrke som tjänar den bredda allmänheten.

I SOU:n 2004:47 konstateras att förtroendet är en samhällsfråga och en viktig förutsättning för både tillväxt och välstånd. Under de senaste åren har det inträffat händelser i näringslivet som rubbat förtroendet. Som exempel kan nämnas att VD och styrelse får alldeles för höga ersättningar men även revisorers roll kan kollidera när de både är granskare och konsult för samma bolag.

För att öka förtroendet igen presenteras några strategier. Bland annat föreslås en utveckling inom så väl lag- som självreglering, men det fordras även kännbara sanktioner för dem som bryter mot reglerna. Det föreslås även ett krav på att personer i ledande roller inte ska få sitta på två stolar samtidigt vilket betyder att de inte ska företräda skilda intressen vid samma tillfälle. Ett annat område som även är av stor betydelse ur förtroendesynpunkt är den ekonomiska brottsligheten och här anses det finnas ett krav på förstärkta insatser. (SOU 2004:47)

2.4 Revisorns roll

9 kap. 3§ ABL Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Samhället idag har ett behov av att granska olika sorters information och att kontrollera ansvariga personer. I och med expansionen i industrisamhället har behovet av kontroll fått sitt fotfäste och vissa forskare hävdar att vi lever i ett revisionssamhälle. (Johansson et al., 2005) Genom ett flertal skandaler som skett runt om i världen under de senaste årtiondena, som nämnts ovan, har tydligare mål och syfte satts för revisorerna. Revisorn har en kontrollerande uppgift men ingår inte i bolagets beslutsorgan (Moberg, 2003).

Revisionens syfte är att ge ökad tillförlitlighet till den ekonomiska informationen gällande bolag, samt öka styrelsen och VD:s trovärdighet genom bland annat förvaltningsrevisionen. Den innebär att revisorn bedömer åtgärder och försummelser i bolaget som kan leda till ersättningskyldighet gentemot intressenter. Förvaltningsrevisionen är en grundbult hos revisorn för att kunna uttala sig om ansvarsfrihet för styrelse och VD. (FAR, 2005)

2.4.1 Revisorns omvärld

Revisorns roll och arbete har stor betydelse för ett flertal intressenter, det är fler än ägarna som är måna om en väl utförd revision. Att vara revisor är i högsta grad en fråga om ett samspel och hantering av relationer. (Johansson et al., 2005) Följande intressenter finns i revisorns omvärld:

Ägarna behöver en rättvisande bild av bolagets ekonomiska ställning då de i framförallt större bolag inte har den insyn i bolagets verksamhet som i SME. Revisorns bedömning av bolaget kan vara avgörande för olika beslut.

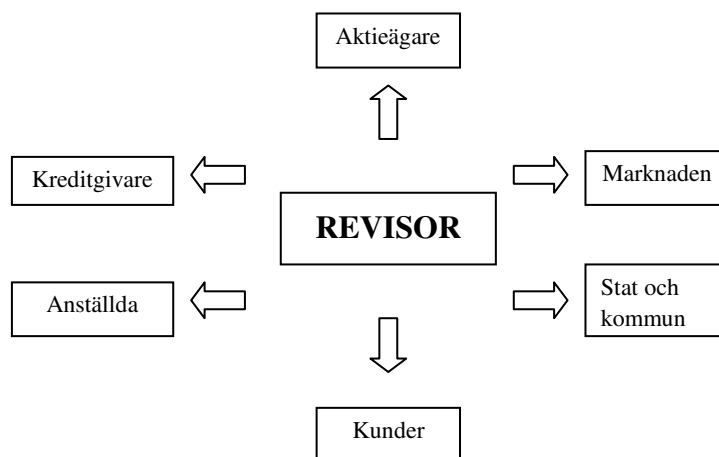
Kreditgivare är beroende av upplysningar gällande ett bolags ekonomiska ställning, då det i många fall rör sig om betydande belopp som lånas ut. När ett bolag granskas av en oberoende och opartisk revisor anses säkerheten öka vid utlåning.

Kunder anser att trovärdigheten för ett bolag är viktig då förväntningar på fortsatta leveranser bedöms.

Anställda är mer personligt beroende än de övriga intressenterna av ett bolag gällande exempelvis anställning. När de känner trygghet ökar även lojaliteten till bolaget.

Stat och kommun använder räkenskaperna som grund för skatt och avgifter. (FAR, 2005)

Marknadens förtroende för en väl utförd revision är även den viktig. Förlorar marknaden förtroende för bolagen minskar investeringsviljan i samhället i stort. Detta kan leda till icke önskvärda samhällsekonomiska effekter (Diamant, 2004).

Figur 1 Egenkomponerad modell

2.4.2 Revisorn som rådgivare

Revisorn kan ha fler roller i klientbolaget än den huvudsakliga som består av granskning och kontroll av verksamheten. Denne kan även agera som rådgivare och konsult till klienten. (Moberg, 1986) Arbetet styrs därmed av klientens behov istället för olika regelverk (Moberg et al., 1992). Rådgivningen kan delas in i två olika roller, revisionsrådgivning som ingår i revisionsverksamheten, och fristående rådgivning som görs utan nära samband till ett granskningsuppdrag. I diskussionerna om revisorns oberoende fokuseras oftast på faktum att revisorn också ger rådgivning till klienten. Rådgivning i samband med revision är tillåten om råden handlar om bolagets redovisning och förvaltning. (Moberg, 2003) Då rådgivningen lämnas i anslutning till granskningen kallas det för revisionsrådgivning (FAR, 2002).

Fristående rådgivning anses vara något som kan påverka revisorns oberoende och därmed minska intressenternas tilltro till revisionen. Förtroendet kan minska då den fristående rådgivningen kan leda till självgranskning vilket innebär att revisorn i revisionen granskar sin egen rådgivning. Fristående redovisning kan vara av betydelse för små bolag då revisorn har stor kännedom om bolaget genom revision och på det sättet kan kostnaderna för bolaget minska. På grund av detta blev det tillåtet att kombinera revision och fristående rådgivning. (Prop. 2000/01:146)

Många bolag vill att revisorn ska anta rollen som rådgivare i samband med revisionen då dennes kompetens och erfarenhet kan vara till hjälp vid lösning av olika problem i verksamheten. Här är det viktigt att anmärka att revisorn får bidra med råd och synpunkter men inte får delta i själva beslutsfattandet. (Moberg, 1986) Casell (1996) menar att förhållandet sammankopplas med ansvarsfördelningen i bolaget. Revisorns ansvar innebär att denne ska ha en kontrollerande funktion genom att agera oberoende och försvara förtroendet som han delgivits av olika intressenter.

Revision och rådgivning måste skiljas av revisorn vid sådan verksamhet som kan rubba förtroendet till dennes opartiskhet eller självständighet. Dessa två faktorer är av grundläggande betydelse för intressenternas förtroende och för revisionsberättelsens tillförlitlighet. (Prop. 2000/01:146)

Det finns fler faktorer som utgör hot mot revisorns objektivitet och självständighet gentemot bolaget. En av dessa är att revisorn utses av bolagsstämman, vilket i praktiken kan innebära

styrelsen och VD: n, och det kan leda till motstridighet då revisorn även ska granska dessa. Omständigheten att revisorn tar emot arvode från bolaget kan leda till att denne inte vill motsätta sig ledningens önskemål vilket påverkar dennes oberoende och objektiva ställning. (Moberg, 1986)

Reglerna innebär att revisorn för varje uppdrag i klientverksamheten skall pröva om det finns omständigheter som kan rubba förtroendet som han anförtrotts av olika intressenter. Revisorn ska avsäga sig uppdraget bland annat om denne eller någon annan i revisionsgruppen där revisorn är verksam har ett direkt eller indirekt ekonomiskt intresse i uppdragsgivarens verksamhet, har nära personliga relationer till klienten eller till någon person i dennes ledning eller utsätts för hot eller någon annan påtryckning som är ägnad att ge obehag. (FAR, 2005)

2.4.3 Väsentlighet och risk

Revisorns arbete går ut på att säkerställa räkenskaperna. När felaktigheter uppstått har revisorn en skyldighet att agera enligt ABL. Det är svårt, om inte omöjligt, för en revisor att granska ett bolags alla transaktioner som skett under perioden. Väsentlighet och riskfaktorer är viktiga redan vid planering av revisionen. (FAR, 2005) EBM (2007) har bedömt att revisorer ska ta hänsyn till väsentlighet och risk vid bedömning av dessa felaktigheter. Det kan röra sig om betydande belopp, kontanta transaktioner, internt kontrollsystem men även inom vilken bransch granskningen utförs. Större belopp behöver exempelvis granskas noggrannare än mindre då det kan få effekter på den totala bilden av bolaget.

2.4.4 God sed

Revisionen ska utföras enligt god revisions sed och bygger på internationell god sed. Innebörden av god revisions sed definieras inte i ABL utan lagstiftarna låter revisorsorganisationerna formulera detta. Den uttrycks i RS, revisionsstandard, i Sverige. God revisions sed är av revisorer uttryckt som kunskap, erfarenhet och professionellt omdöme.

Utöver god revisionsred finns även god redovisningsred och god revisorsred som inte bör förväxlas. (FAR, 2005)

God revisorsred är inskriven i 19§ Rev L och innebär att revisorer ska handla enligt den yrkessed som ställs upp av FAR SRS och Revisorsnämndens tillsynsverksamhet. Den inriktar sig främst på att ge hjälp och vägledning i frågor revisorn stöter på när det gäller bland annat oberoende, integritet, förtroende tystnadsplikt och så vidare. Yrkesseden kommer i uttryck framförallt i praxis och yrkesetiska regelverk. (FAR, 2007)

God redovisningsred är praxis och normer för bokslut och finansiella rapporter. Seden inriktar sig mer på hur granskning ska ske än revisorns eget hänsynstagande och norm vid beslut. (FAR, 2005)

2.4.5 Revisorns opartiskhet och självständighet

20§ Rev. L En revisor skall i revisionsverksamheten utföra sina uppdrag med opartiskhet och självständighet samt vara objektiv i sina ställningstaganden. Revisionsverksamheten skall organiseras så att revisorns opartiskhet, självständighet och objektivitet säkerställs.

Kravet på opartiskhet och självständighet mot den som granskas behövs för att andra som har intresse av revisionens resultat ska få en rättvisande bild av bolagets ekonomiska ställning. Detta klassas även som att revisorn ska vara oberoende. (FAR, 2005) Det är viktigt att omgivningen har förtroende för revisorns arbete genom att denne är opartisk och objektiv då det finns många intressenter som är uppmärksamma på vad revisorn kommer fram till i sin granskning. Förtroendet kan rubbas om revisorn ägnar sig åt annan sidoverksamhet då det kan tolkas som att revisorn inte längre är fri från affärsintressen. I huvudsak motsvaras lagens tolkning att revisorns faktiska opartiskhet och självständighet bygger på dennes förmåga att ta hänsyn till samtliga omständigheter av betydelse för uppdraget. (Prop. 2000/01:146) I FAR (2005) beskrivs att revisorn ska iaktta största möjliga objektivitet. Denne ska avgå från sitt uppdrag om det finns omständigheter som riskerar att rubba förtroendet. Till sin hjälp har revisorerna en analysmodell som tillämpas för att avgöra om opartiskheten och självständigheten hotas. Den innefattar bland annat egenintressehotet, vänskapshotet samt

skrämselfhot. Grundregeln säger att revisorn ska ha vidtagit sådana åtgärder att en kunnig eller omdömesgill person inte skulle ifrågasätta objektiviteten.

2.4.6 Revisorers dokumentation

24§ Rev L Revisorer och registrerade revisionsbolag skall dokumentera sina uppdrag i revisionsverksamheten. Dokumentationen skall innehålla sådan information som är väsentlig för att revisorns arbete samt hans eller hennes opartiskhet och självständighet skall kunna bedömas i efterhand.

Ett sätt att minska felaktigheter i en revision är dokumentation. Revisorn dokumenterar alla steg i granskningen för att vem som helst ska kunna gå in och göra samma granskning och nå fram till samma resultat. God dokumentation effektiviserar även arbetet inför kommande år. (FAR 2005)

2.4.7 Revisorers tystnadsplikt

26§ Rev L En revisor får inte, till fördel för sig själv eller till skada eller nytta för någon annan, använda uppgifter som revisorn har fått i sin yrkesutövning.

Den är även inskriven i ABL

9 kap. 41§ ABL Revisorn får inte till en enskild aktieägare eller till någon utom stående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som revisorn får kännedom om när han eller hon fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

En revisor har tystnadsplikt gentemot ett flertal intressenter, såsom enskilda styrelseledamöter, enskilda aktieägare, anställda, och kreditgivare. Tystnadsplikten innebär att

det revisorn får reda på angående ett klientbolag inte får föras vidare, det vill säga den är viktig framförallt i dagens konkurrenssamhälle. Tystnadsplikten gör att revisorn får tillgång till bolagsspecifik information. Utan denna skulle revisorn inte kunna fullgöra sin granskning fullt ut. Förtroendet mellan revisorn och klienten är viktigt. Det en revisor upptäcker av felaktigheter eller annan viktig information vid granskningen får dock framföras till styrelsen i sin helhet då den är beroende av uppgifterna för sitt beslutsfattande. Det som nämns i revisionsberättelsen är i princip det enda som blir offentligt. Det finns ett antal undantag från tystnadsplikten såsom vid bolagsstämman och då revisorns behöver föra uppgifter vidare till en medrevisor. (FAR, 2005)

Revisorn är också skyldig att anmäla misstankar om brott till åklagare. Tystnadsplikten är därmed inte absolut och kan upphävas med upplysnings- och anmälningsplikten. Vid prövning om anmälan behöver göras och vid kontakt med åklagare för eventuell förfrågan om hur man ska gå tillväga får inte revisorn lämna upplysningar som kan kränka tystnadsplikten. (FAR, 2006)

2.4.8 Skadestånd och andra sanktioner

Om en revisor uppsåtligen eller av oaktsamhet försummar sin tystnadsplikt kan denne enligt 29 kap. 2§ ABL få skadeståndsansvar. Allt som anmäls till åklagare blir offentligt. Detta kan påverka bolagets ekonomi men även en förtroendekris kan uppstå mellan bolaget och dess intressenter. Klienter är medvetna om att revisorn kan åläggas skadestånd om denne bryter mot tystnadsplikten. Förtroendet styrks därmed mellan revisorn och klienten vilket leder till att klienten kan fullgöra sin uppgiftsskyldighet och revisorn kan utföra sitt uppdrag. Om de uppgifter en revisor använder för en anmälan visar sig vara felaktiga kan denne drabbas av skadestånd. Skadeståndsansvaret gäller dock inte om revisorn har gjort en felaktig bedömning vid anmälan. Om revisorn väljer att inte anmäla vid misstanke om brott kan denne drabbas av skadestånd om försumligheten leder till att bolaget åsamkas skada. (FAR, 2006)

Förutom dessa regler om skadestånd finns även regler i 32§ Rev L. När en revisor inte respekterar anmälningskyldigheten och uppsåtligen gör orätt i sin verksamhet kan Revisorsnämnden vidta åtgärder. Dessa kan vara erinran och varning men det högsta straffet leder till upphävande av auktorisation för revisorn.

2.5 Avskaffandet av revisionsplikten

Revisionsplikten i AB har diskuterats flitigt sedan en tid tillbaka. Regeringen valde att tillsätta en utredning med syfte att undersöka om de regler som finns gällande revision för små bolag tjänar sitt syfte samt att ge förslag på vilka ändringar i regelverket som måste ske inför en internationell harmonisering. (SOU 2008:32)

Utredningen föreslår att enbart de allra största bolagen ska omfattas av revisionsplikten. Dit räknas bolag som uppfyller mer än ett av följande villkor:

- *mer än 83 miljoner kronor i omsättning*
- *mer än 41,5 miljoner kronor i balansomslutning*
- *fler än 50 anställda*

Även förvaltningsrevisionen som innebär att revisorn idag är skyldig att granska styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning föreslås avskaffas. Utredningen föreslår ytterligare att bestämmelser rörande revisorers beviljande av ansvarsfrihet ändras och anmälningsplikten vid upptäckt av ekonomiska brott upphävs.

Om förslaget går igenom innebär det att revisionsplikten avskaffas för 95 procent av alla AB i Sverige. (SOU 2008:32)

2.6 Anmälningsplikten

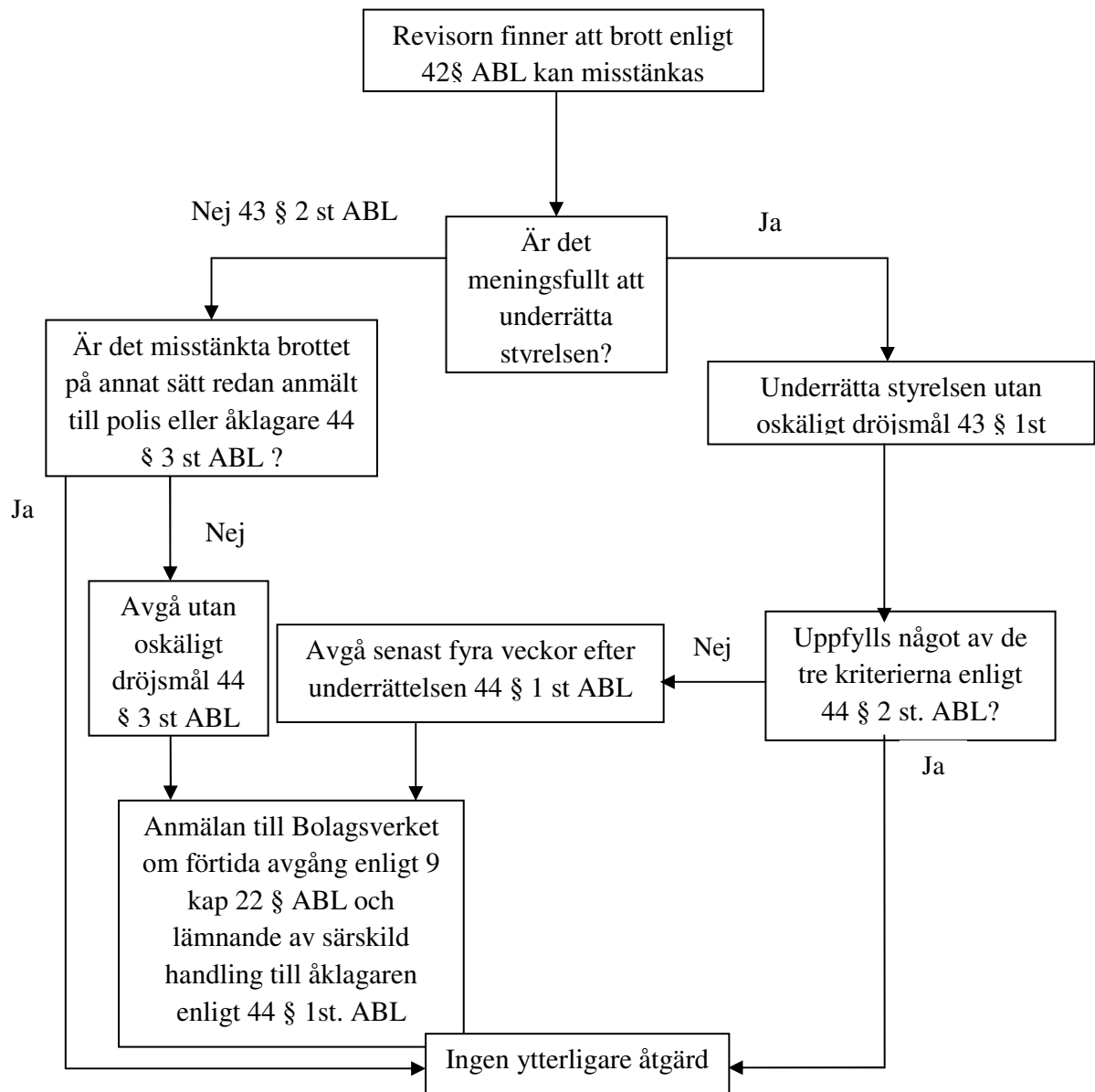
Revisorn är idag skyldig att granska om det förekommit brott i klientens verksamhet och om denne fullgjort sin skyldighet att betala skatt (SOU 2008:32). En revisor ska vid upptäckt av felaktigheter uttala sig på olika sätt i samband med revisionen. Detta görs genom anmärkning, erinran eller påpekande. Vilket val av ingripande revisorn väljer att göra beror på risken att drabbas av ansvar såsom skadestånd eller andra disciplinära åtgärder. (FAR, 2006)

En revisor måste anmäla "*utan oskäligt dröjsmål*". Enligt praxis innebär detta maximalt två veckor. Under denna tid hinner revisorn undersöka misstanken ytterligare och informera styrelsen. (FAR, 2005)

Den mildaste graden är påpekandet. Denna görs muntligen och i vissa fall skriftligt och sker under den löpande verksamheten enligt 9 kap. 39§ ABL.

En erinran föregår anmärkning och används enligt prop. 1997/98:99 (s. 150) för att ”*poängtera förhållandevis allvarliga omständigheter rörande bolagets interna kontroll, redovisningen eller förvaltningen i övrigt*”. En erinran används som varning till klienten för att göra nödvändiga ändringar i annat fall görs en anmärkning i revisionsberättelsen (Moberg, 2006). Enligt 9 kap. 39§ 1st. ABL ska en erinran göras skriftligt och protokollföras så det blir tillgängligt för bolagsledning och framtida revisorer.

En anmärkning är den högre graden av varning. I 9 kap. 33§ 2st. ABL ska revisorn anmärka i revisionsberättelsen. En anmärkning görs om revisorn vid granskning funnit en handling eller försummelse som kan leda till ersättningsskyldighet för styrelseledamot eller VD. Det kan också innebära att de handlat i strid mot ABL. En anmärkning kategoriserar revisionsberättelsen som oren. Den orena revisionsberättelsen ska enligt lag skickas in till SKV (10 kap. 33a§ ABL). FAR (2005) beskriver att väsentliga felaktigheter som upptäcks skall överlämnas till styrelsen under granskningens gång för att kunna korrigeras. Vissa anmärkningar ska dock anmärkas i revisionsberättelsen även om bolaget rättat till felaktigheterna. Det kan röra sig om lagöverträdelse, misskötsel av skatt och avgifter eller annan omständighet som bolaget tagit skada av. Figuren nedan visar revisorns åtgärder vid misstanke om brott:

Figur 2 Schema för revisorns åtgärder vid misstanke om brott (FAR, 2006)

Vid misstanke om brott har revisorn idag en skyldighet att anmäla detta till en åklagare. Om den ekonomiska skadan har ersatts eller avhjälpes, brottet är obetydligt eller om brottet redan anmälts av exempelvis styrelsen behöver revisorn inte anmäla. Brottsmisstanken riktas mot VD och styrelseledamot om sådant som rör bolagets verksamhet. Andra brott som revisorn upptäcker ska denne anmäla till styrelsen men revisorn har ingen anmälningsplikt gentemot åklagare så länge styrelsen avhjälpes brotten i lägre led. (9 kap. 44§ ABL)

9 kap. 42§ ABL En revisor skall vidta de åtgärder som anges i 43 och 44§§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott.

Följande uppräknig är brott som ska anmälas

- *Bedrägeri (9 kap. 1 och 3§§ BrB)*
- *Penninghäleri (9 kap. 6a§ BrB)*
- *Svindleri (9 kap. 9§ BrB)*
- *Förskingring (10 kap. 1 och 39§§ BrB)*
- *Olovligt förfogande (10 kap. 4§ BrB)*
- *Trolöshet mot huvudman (10 kap. 5§ BrB)*
- *Oredlighet mot borgenär (11 kap. 1 och 2§§ BrB)*
- *Mannamån mot borgenär (11 kap. 4§ BrB)*
- *Bokföringsbrott (11 kap. 5§ BrB)*
- *Bestickning (17 kap. 7§ BrB)*
- *Mutbrott (20 kap. 2§ BrB)*
- *Skattebrott (2§ och 4§ SBL)*
- *Vårdslös skatteuppgift (5§ SBL)*
- *Försvårande av skattekontroll (10§ SBL)*

Vid anmälan ska revisorn lämna en redogörelse för det som upptäckts vid granskning samt vilken del av granskningen som omfattats. Revisorn ska även redogöra för de omständigheter som brottsmisstanken bygger på. (SOU 2008:32) Anmälan får också konsekvens för revisorns uppdrag då avgång krävs i enligt ABL.

9 kap. 44§ ABL *Senast fyra veckor efter det att styrelsen har underrättats enligt 43§ första stycket skall revisorn avgå från sitt uppdrag. När revisorn anmäler detta enligt 23§, skall han eller hon i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.*

2.6.1 Kritik vid införandet av anmälningssplikten

Syftet med införandet av anmälningssplikten var att bekämpa ekonomisk brottslighet. Detta fick ett positivt bemötande av olika aktörer på marknaden. Lagförändringsförslaget möttes trots detta av invändningar från remissinstanser, experter men framförallt från revisorskårens sida. (Andersson & Johansson, 2000)

Revisorer fruktade att revisionens effektivitet skulle påverkas då det saknades konsekvensanalyser i förslaget. Förhållandet mellan bolagsledningen och revisorn befarades bli försämrade och förtroendet urholkas då revisorn skulle ses som en polis och potentiell angivare (Strömquist, 2000-2001). Enligt Prop. 1997/98:99 skulle förtroendet även påverkas av att tystnadsplikten inte längre kunde garanteras från revisorns sida. En förutsättning för att klienter ska delge revisorn väsentlig information bygger på att tystnadsplikten fungerar. Lagändringen förknippades också med förekomsten av ekonomisk brottslighet då kritik riktades mot att anmälningssplikten kunde leda till minskat informationsutbyte mellan klienter och revisorer och medföra att fler olagliga transaktioner skulle förbli obemärkta (Elvén & Eriksson, 1996). Lagen har även medfört att revisorn fått ytterligare en intressekonflikt att ta hänsyn till då denne ålagts handlingsskyldighet vid misstanke om brott. Revisorskåren är negativ till detta då de anser att revisorsrollen redan är hårt pressad då den tillgodoser många motstridiga intressen (Svensson, 1991).

Lagens kritiserades för vald begreppsformulering som kunde leda till praktiska problem. Det gällde framförallt begrepp som *kan misstänkas* och utan *oskäligt dröjsmål*. Kritiker anser att lagbegreppen är vaga och hänvisningen till praxis ger inte den vägledning som behövs då lagstiftaren refererar till konkursförvaltarens praxis. (Skog, 1998)

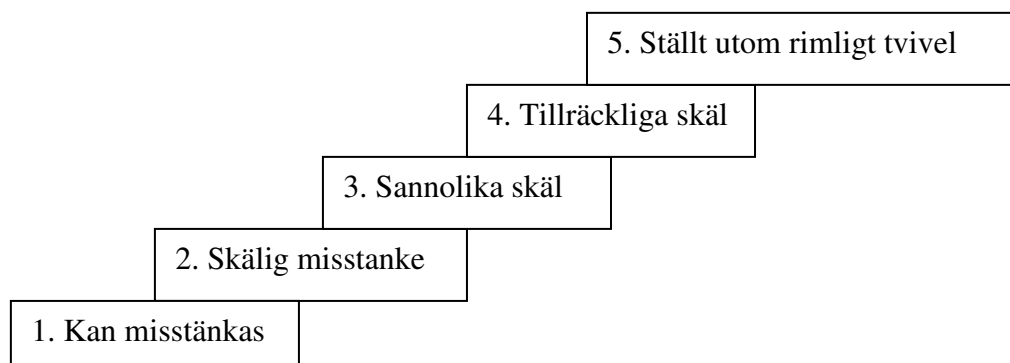
Lagstiftaren har försökt lösa kritik gällande revisorers begränsade kompetens för bedömning av brottslig verksamhet hos VD och styrelse genom olika anvisningar som hjälper revisorer då de inte är jurister. Dessa anvisningar anger att revisorn ska anmäla brott som upptäcks vid revisorns normala granskning. (Prop. 1997/98:99)

2.6.2 Grad av misstanke vid anmälan

9 kap. 42§ ABL *En revisor skall vidta de åtgärder som anges i 43 och 44§§, om han eller hon finner att **det kan misstänkas** att ...*

Vilken grad av misstanke ska föreligga för att anmälan av brott ska ske? Handlingsplikten att anmäla inträder först när överväganden om förhållanden under revisionen kan ge upphov till misstanke om brott. Plikten att agera och anmäla innebär således inte att revisorn löpande ska efterforska om brott har begåtts utan enbart om det uppdagas vid granskningen. (FAR, 2006) EBM (2004) ger vissa exempel en revisor kan vara extra uppmärksam på. Det kan bland annat vara en omotiverat stor kontantkassa, ofullständiga verifikationer, svårighet att upprätthålla och bibehålla fortlöpande kontakt med bolagets företrädare med mera.

Åsikterna för hur stark en misstanke ska vara går isär. Vissa revisorer hävdar en 75 procentig säkerhet krävs för anmälan, vissa högre. (SOU 2008:32) EBM (2004) skriver att enligt lagen behövs säkerheten "kan misstänkas", som är ett svagt krav på bevisning, för att anmälan ska göras. Graden *kan misstänkas* finns inte närmare utvecklat i juridisk litteratur utan varierar från fall till fall. Detta beror på att omständigheterna är olika från fall till fall. *Kan misstänkas* är som tidigare nämnts en relativt låg grad av misstanke. Ett sätt att försöka ange nivån är att jämföra med andra begrepp. EBM (2004) har därför utformat en misstanketrappa för att underlätta förståelsen av misstankegraden.

Figur 3 Misstanketrappan (EBM, 2004)

Begreppet *kan misstänkas* är problematiskt för revisorers anmälningsskyldighet då det är så låg form av misstanke som krävs. Den inriktar sig främst på det som skäligen kan antas men som bland annat SOU:n visar så agerar revisorer först vid en senare grad av misstanke. (SOU 2008:32) Rent praktiskt innebär det att revisorn inte behöver göra en bedömning om det kommer leda till en fällande dom utan att brottsmisstanken i sig är anledning att anmäla.

2.6.3 Förändringar till följd av ett avskaffande av anmälningsskyldigheten

En revisor granskar om hans klienter fullgjort sina skyldigheter mot staten och andra intressenter. Om revisorn upptäcker att det förekommit brott i klientens verksamhet är denne skyldig att anmärka på eller anmäla missförhållanden. Skyldigheten att anmäla kommer ändras om nya regler, som bl.a. innebär att dessa bestämmelser upphävs eller flyttas om i lagen, träder i kraft år 2010. På uppdrag av regeringen gjort en utredning om revisionsplikten i små bolag som även står till grund för dessa regeländringar. Den nya lydelsen som läggs in i revisorslagen föreslås bli följande:

26a§ Rev L *En revisor med uppdrag som föreskrivs i lag eller annan författning är skyldig att på begäran lämna upplysningar om uppdragsgivarens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.*

Om en revisor med uppdrag som föreskrivs i lag eller annan författning finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för uppdragsgivarens verksamhet har gjort sig skyldig till bestickning enligt 17 kap. 7§ brottsbalken eller mutbrott enligt 20 kap. 2§ samma balk av tjänsteman eller förtroendevald i domstol eller offentlig förvaltning, är revisorn skyldig att omedelbart underrätta detta till uppdragsgivarens ledning och anmäla till åklagare. En underrättelse ska dock inte göras till företagets ledning, om det skulle försvåra utredningen.

En revisor som gjort anmälan enligt andra stycket, ska genast pröva om han eller hon ska avgå från sitt uppdrag.

Utredningen (SOU 2008:32) föreslår att dagens bestämmelser om skyldighet för revisorn att anmäla vid brottsmisstanke ska upphävas. Eftersom hänsyn ska tas till de svenska åtagandena

gentemot OECD föreslår utredningen att det införs regler i lagen om att revisorn själv måste anmäla misstanke om bestickning, penningtvätt och mutbrott dessa regler läggs in i Rev L och "brottskatalogen" tas bort från ABL. Även skyldigheten att på begäran lämna uppgifter till förundersökningsledare i brottmål ska finnas med. Genom att det plockas bort ur ABL så kommer alla associationsformer inbegripas av anmälan när de nyttjar revision men upplysningsskyldigheten gäller inte vid redovisning - eller skatterådgivning.

Avskaffandet av anmälningsplikten ska enligt SOU (2008:32) främst leda till att undandöja omständigheter som kan få bolag att avstå från revision. Det ska även stärka revisorns roll som bolagets rådgivare.

Idag väljer många bolag andra associationsformer än AB och därmed avstår dessa från granskning av sina räkenskaper då det kan leda till anmälan. I utredningen definieras tre grupper av bolag som kan beröras av en lagändring. Den första gruppen omfattar bolag som ägs och styrs av kriminella. Dessa kommer även efter avskaffandet troligtvis inte släppa in en revisor i sin verksamhet. Den här gruppen är främst ett föremål för myndighetskontroll. Myndigheter kommer även efter avskaffandet att fortsätta med sitt brottsförebyggande arbete och sin kontroll. Andra gruppen som kan beröras är de bolag som efter lagändringen kommer att fortsätta ha en revisor aktiv i sin verksamhet. De behöver inte lockas eller skrämmas av myndigheter för att använda denna form av insyn i bolaget. De anser att revisorns arbete är en viktig kvalitetsstämpel. Enligt utredningen är det den tredje gruppen som ligger till grund för lagändringen. I den här gruppen ingår bolag som har problem med att få ordning på sina räkenskaper, men tvekar att ta hjälp av en revisor, då det finns möjlighet att bokföringsbrott upptäcks och anmäls. Dessa bolag är oftast osäkra på om de har gjort rätt och det kan vara avgörande att de får all hjälp som en revisor kan erbjuda för att minska skadan. (SOU 2008:32)

Enligt ABL omfattar revisionsplikten i dag samtliga AB, inklusive AB som inte bedriver någon verksamhet. Om förslaget går igenom kommer ca 95 % av dessa bolag att påverkas då revisorer inte längre är skyldiga att anmäla vid brottsmisstanke. De nya bestämmelserna kommer att leda till ett överskott på revisorer den första tiden. Men enligt förslaget kommer utbudet och efterfrågan på dessa tjänster att regleras genom marknadseffektivitet. (SOU 2008:32)

Lagändringen väntas leda till att revisorn blir mer säker på sin roll som oberoende part. Revisorn ses idag av många som ett kontrollerande myndighet vars övergripande uppgift är att upptäcka brott. Revisorn i sin tur anser att en anmälan ligger utanför dennes kompetensområde och ser uppgiften att anmäla som kompensatorisk. (SOU 2008:32)

Bland de negativa effekter som nämns i utredningen är den största oron att ekonomiska brott kommer att öka. EBM pekar på möjligheten att skattefel ökar samt att den ekonomiska brottsligheten sprider sig. Enligt utredningens mening är dessa farhågor överdrivna men förslag om åtgärder i skattelagstiftningen har lagts fram *för säkerhets skull*. (SOU 2008:32) Ur rättsäkerhetspunkt kan lagar som byggs på denna vaga grund vara svåra att tolka och tillämpa därmed drabbas enskilda både ekonomiskt och personligt (SOU 1993:62).

2.7 Ekonomisk brottslighet

Ekonomisk brottslighet är ett område som engagerar myndigheter, forskare och offentligheten i deras vilja att förebygga de skadliga konsekvenser som ekonomiska brott för med sig. (Moberg et al, 1992) Ekonomisk brottslighet innebär stora kostnader för samhället. Enbart skatteundandragandet uppskattas till 100 miljarder kronor per år (Korsell, 2004).

Oseriösa bolag skapar genom olagliga handlingar orättvisor på marknaden och genom det försämrar förutsättningarna för andra näringsidkare. Som skadeverkningar nämns bland annat en ökning av otryggheten och riskerna i näringslivet. Det innebär att det blir svårare för externa intressenter som exempelvis kreditgivare, leverantörer och investerare att se igenom marknaden då transparensen minskar. Brottsligheten som dessa oseriösa bolag utför leder även till minskade skatteintäkter och till försämrad produktivitet. Produktiviteten påverkas främst av den svarta marknaden. Bolag som agerar där har en begränsad livslängd och viktiga investeringar som gynnar tillväxten i den reguljära ekonomin uteblir. Förtroendet för de finansiella marknaderna minskar också genom ekonomisk brottslighet. På dessa marknader är verksamheten beroende av förtroendet mellan olika aktörer. Om marknadernas aktörer drabbas kan detta påverka kapitalplaceringar och ytterst det samlade börsvärdet negativt. (EBM, 2007)

2.7.1 Forskning och definition rörande ekonomisk brottslighet

För några år sedan fanns det inte så mycket forskning kring ekonomiska brott i Sverige. SOU 1996:84 skrev i en av sina handlingar från 1996 att det var ett påtagligt försummat forskningsområde. Idag har debatten kring ekonomiska brott i Sverige tilltagit och publikationer har ökat de senaste åren. Forskarna har börjat samarbeta med kollegor från andra länder och de flesta utredningar som tas fram idag är förankrade i internationell litteratur (Korsell, 2004).

Den här typen av brottslighet är ingen ny företeelse. Bara själva begreppet ekonomisk brottslighet har varit föremål för diskussioner sedan länge och har tidigare förknippats med termen white collar crime som i svensk debatt översattes till manschettbrottslighet. Den avsåg brott begångna av högstatuspersoner som är aktiva i näringsverksamhet. Fortfarande finns det ingen allmänt godtagen definition av ekonomisk brottslighet då begreppet är rätt så oklart. Kännetecknande för den här typen av brottsligheten är att det sker inom ramen för annars laglig näringsverksamhet och att den gynnar ekonomisk vinning i bolaget. (Emanuelsson Korsell, 1999)

2.7.2 Ekobrott idag

De vanligaste brotten är bokföringsbrott, skattebrott, korruptionsbrott, förskingring, insiderbrott samt bedrägerier (Korsell, 2004). Moberg et al. (1992) menar att dessa brott i regel ser ut som lagliga affärstransaktioner vilket gör dem svåra att upptäcka och utreda. Det leder till att höga krav ställs på utredarnas kompetens då de ska kunna definiera, utreda samt bevisa sådana brott. Tidigare utövades ekonomisk brottslighet främst i AB och brottsutövarna ville skydda sig genom att begränsa sin ekonomiska insats till endast det satsade kapitalet men nu har brottsligheten spridit sig till andra associationsformer också. Påföljder vid ekonomisk brottslighet enligt BrB skiljer sig från fall till fall men kan vara allt från böter och samhällstjänst till fängelsestraff (SFS 1962:700).

En ökning av brottsmisstankar har kunnat mätas de senaste åren. Antalet misstankar om ekonomisk brottslighet ökade från år 2001 fram till och med år 2004 med nära 60 procent. Under åren 2004 – 2006 ökade antalet inkomna brottsmisstankar ytterligare men med endast tre procent vilket är betydligt lägre än tidigare år. Som förklaringar till minskningen nämns bland annat förändringen av kontrollresursernas inriktning och omfattning, ökad effektivitet i kontrollinsatserna samt ändringar i lagstiftningen och kriminalpolitiska insatser. (EBM, 2007)

BRÅ däremot har ingen statistik rörande vem som anmäler ekonomiska brott. Den statistisk som finns visar på en ökning de senaste åren men den förklaras till stor del av en omläggning i åklagarnas ärendehanteringssystem. (Petersson, 2008-12-09)

Myndigheten som anmäler flest brottsmisstankar är SKV. De vanligaste brotten som anmäls är bokföringsbrott och olika skattebrott. Även en ökning av lagförda personer har kunnat uppmätas under åren 2004-2006. (EBM, 2007)

Myndigheterna fokuserar mest på förebyggande metoder, bland annat på ökade regleringar och tillsyn, mest för att svårighetsgraden vid upptäckandet av ekonomiska brott är hög och kräver stora resurser. Genom dessa metoder hoppas myndigheterna att fler oseriösa bolag ska börja följa lagen. (Korsell, 2004)

2.7.3 Ekonomisk brottslighet på olika nivåer i bolag

En dominerande syn av revisionsbyråer är att ekonomiska brott sker på lägre nivå⁴ i bolagen. Lägre nivåer i bolagen kan kontrolleras relativt billigt genom de interna kontrollsystem medan det inte är rimligt om ens möjligt att bygga upp ett kontrollsystem för ledning och VD. Därmed är det svårare för revisorer att upptäcka ekonomiska brott på den högre nivån⁵. En studie som bekräftar detta presenteras i Cullinans och Suttons artikel. Studien visade att över 90,2 procent av ekonomiska brotten görs av ledning och VD. Det interna kontrollsystemet har visat sig vara ineffektivt mot brott på högre nivå i bolaget. Anledningen till detta är att sådana kontrollsystem kostar mycket att utforma och är avvägning mellan kostnad och fördel görs i

⁴ Mellanchefer och övriga anställda

⁵ Styrelse, ledning och VD

bolaget. Kostnaden gör att bolagen väljer bort den interna kontrollen som inkluderar även ledningen och VD. Även möjligheten att arbeta runt systemet och ledningens ovilja att leta efter brott de själva har begått leder till att brotten inte upptäcks. Ekonomiska brotten skulle kanske kunna upptäckas om revisorerna undersökte noggrannare de högre nivåerna och om de på något sätt försöker dölja brotten i bolaget. Upptäckten skulle kunna göras genom en enkel metod, exempelvis genom att jämföra bankkontot i balansräkningen med verkliga kontoutdrag från banken. (Cullinan & Sutton, 2002)

2.7.4 Olika grupper av brottslingar

Ekonomiska brott är komplexa och svåra att utreda. Gärningsmännen är resursstarka och har kontroll över den sociala och affärsmässiga miljön de opererar ifrån. De angriper systemet inifrån och opererar diskret. Få spår av deras illojala verksamhet efterlämnas för omvärlden. (EBM, 2007)

Moberg et al. (1992) har definierat tre grupper av brottslingar. Den första gruppen består av seriösa näringsidkare som genom sin okunnighet eller likgiltighet begår handlingar som kan klassas som ekonomiska brott. Den andra gruppen är näringsidkare som på grund av den låga upptäcktsrisken eller i syfte att förbättra den ekonomiska situationen i bolaget begår brott. Den sista gruppen består av människor som gör allt som krävs, även olagliga handlingar, för att maximera personlig vinning och/eller öka bolagets nytta.

2.8 Svensk debatt rörande anmälningsplikten

En debatt om anmälningsplikten har förekommit ända sedan den infördes och som nämnts tidigare har inte så många brott anmälts. Thorell och Norberg (2006) fick i uppdrag av Svenskt Näringsliv att undersöka revisionsplikten vilken även innefattar anmälningsplikten. En sammanfattning av BRÅ:s verkjurist Lars Emanuelsson Korsell perspektiv gjordes i utredningen. Han menar att anledningen till att staten sökte en tredje person för att upptäcka och anmäla brott var att samhällets främsta kontrollfunktioner mot ekonomiska brott inte hade tillräckligt med resurser och därmed en förbättring av effektivitet inte kunde ske. Revisorer

valdes då de har tillgång till bolagens räkenskaper och inga motiv att hålla brotten hemliga. Staten gjorde en bra affär då de fick en förebyggande åtgärd mot brottsligheten och kostnaden för detta ålades det granskade bolaget. Korsell menar att revisorers position gentemot klienterna stärkts då de genom anmälningssplikten kan förmå sina klienter att följa lagen och däri ligger den största förebyggande effekten. Därför tycker Korsell att det är svårt att ironisera över det låga antalet anmälningar som revisorer gjort.

Thorell och Norbergs (2006) uppfattning är däremot att anmälningsspliktens förebyggande effekt synes begränsad då både EBM:s statistik och BRÅ-rapporten visar att få anmälningar kommit in och ett borttagande synes därmed inte ha någon avgörande effekt. Målsättningen med anmälningssplikten att vara förebyggande anses vara mycket vag och därmed är den svår att utvärdera. I BRÅ:s rapport anser revisorerna att regleringen medför ett påtryckningsmedel för att i nästa stund påtala att den inte har den preventiva effekten då få bolag känner till anmälningssplikten. Endast sju procent av revisorerna säger att de rutinmässigt lämnar information om anmälningssplikten medan 76 procent informerar om den när det blir aktuellt (Eriksson, 2004). Anmälningssplikten saknar också betydelse för oseriösa bolag då dessa kan välja en annan associationsform som inte omfattas av anmälningssplikten. En annan anledning anses vara att full revisionsplikt inte verkar motverka brott i andra EU-länder och det är inte rimligt att utan empiriska bevis anta att företagare i Sverige är slarvigare och mer brottsbenägna än företagare i andra länder. (Thorell & Norberg, 2006)

I svensk press har det således under en längre period pågått livliga debatter angående revisionspliktens avskaffande och till följd av detta har även anmälningssplikten berörts. Diskussionen utgår från regeringens SOU 2008:32. Åsikterna är många och går isär på flera plan. Remissinstanserna anser att förslaget behöver utredas vidare då konsekvenserna på ett avskaffande av revisionsplikten inte är tillräckligt utrett. (Precht, 2008) Ulf Gometz, tidigare auktoriserad revisor, hävdar att utredningen präglas av ytlighet, tidsbrist och dåligt genomarbetade konsekvensanalyser som i sin tur blir en dålig grund för lagstiftning (Gometz, 2008). Lennart Francke (2008), bankföreningens expert i utredningen, anser däremot att den är väl avvägd och anpassningen av svenska revisionsregler till EU:s regler kan inte undvikas eller skjutas upp. Han var kritisk till att Bo Svensson vill genomföra en ”big-bang”, det vill säga låta sloandet av revisionsplikten sker i ett steg. Francke (2008) menar dock att Bo Svensson lyssnat på revisorsutredningen, som ansåg att reformen måste ske via goda förberedelser, och bestämde då att skjuta ikraftträdandet till 2010. I en notering (2008) fick

Maria Östman, vice ordförande för FAR SRS svara på frågan varför 80 procent av revisorer fortfarande är negativa till slopandet av revisionsplikten som förslaget ser ut idag. Även hon tror att den gemensamma faktorn är avsaknaden av en konsekvensanalys, som förklarar vad förslaget kommer att innebära för olika intressenter.

En konsekvens som behöver utredas ytterligare är kostnadsaspekten. Kommer bolag att spara pengar på avskaffandet? Utredningens idé är att bolag som berörs ska minska sina kostnader för revision genom att frivilligt kunna välja de tjänster bolaget behöver. Berggren, Burén och Dahlberg skriver i ett särskilt yttrande att den administrativa regelbördan som blir en följd av utvidgat uppgiftslämnande, till bland annat SKV, leder till att förslaget inte får den kostnadseffekt som utredningen hävdar. (SOU 2008:32) I Prechts (2008) artikel anges att ytterligare konsekvenser för avskaffandet av anmälningssplikten kan vara effekter på den ekonomiska brottsligheten. Remissinstanser som Kronofogdemyndigheten, EBM och Tullverket anser att revisorers anmälningssplikt inte bör tas bort då de hävdar att risken för exempelvis skattefel och penningtvätt ökar. Går förslaget igenom behövs ytterligare resurser för att bekämpa och förebygga ekonomiska brott. Det är framförallt oron vid avskaffandet av anmälningssplikten de är tveksamma till medan revisionspliktens avskaffande ses som något positivt. BRÅ anser att det är svårt att ta ställning till förslaget eftersom ingen forskning har gjorts rörande den brottsförebyggande effekt som revisorer eller andra kontrollsystem har idag. Det finns ingen rättvisande statistik att ta i beaktande. En sammanvägning för och emot slopad anmälningssplikt blir osäker och en ren gissning. Generaldirektör Gudrun Antemar på BRÅ skriver också att det inte gjorts någon tillräcklig analys gällande revisorernas betydelse för det brottsförebyggande arbetet.

Lantbrukarnas riksförbund håller inte med BRÅ och anser att farhågorna om ökad brottslighet är överdriven. Merparten av svenska bolag, två tredjedelar, bedrivs i andra associationsformer än AB där ingen revisionsplikt finns. Om det BRÅ hävdar stämmer borde brottsligheten vara större bland dessa associationsformer än bland små AB. EBM motsätter sig detta men menar däremot att man kan minska graden av brottslighet om anmälningarna från revisorer kommer i ett tidigt skede. (Precht, 2008) Även SKV menar att ett avskaffande oundvikligen leder till en ökning av ekonomiska brott (Börsvik, 2008).

Bo Svensson anser att oron för ökad brottslighet är överdriven och anser att SME är seriösa i sitt arbete. Carl-Johan Kjällerström (2008), auktoriserad revisor, hänvisar till SKV

skattefelskarta⁶ som visar på att mikrobolag skattefelar mer än SME och stora tillsammans. Rapporten från SKV indikerar att enskilda näringsidkare underrapporterar sina inkomster i betydligt högre grad än de som driver företag i bolagsform.

Ytterligare en synvinkel i debatten om anmälningsplikten vara eller inte är vilken effekt den har haft. Eftersom få ekonomiska brott har anmälts kan plikten anses ha misslyckats eller har den fått den förebyggande effekt som var dess syfte? Debattören ställer sig därför frågan vad som händer vid ett avskaffande. (Korsell & Engerstedt, 2004)

I ABL finns det begrepp såsom *kan misstänkas* och *utan oskäligt dröjsmål* vilka kan leda till oklarheter. Detta har uppmärksammats av Engerstedt (2002) då en undersökning har gjorts av revisorskåren rörande tolkningen av dessa begrepp. Av undersökningen framkom att endast 43 procent ansåg sig ha bristfällig juridisk kompetens vad gäller anmälningsplikten. Vid införandet av anmälningsplikten ansågs att brist på kompetens inte skulle vara något hinder för en straffrättslig bedömning då detta skulle överbryggas med utbildning. Undersökningen visade att enbart 62 procent av de tillfrågade hade genomgått utbildning för att kunna tolka lagen. Revisorerna anmäler vid en hög bevisgrad på grund av konsekvenserna en anmälan kan få. En revisor som deltog i undersökning försvarade detta med påståendet ”*En angivare är föraktad av alla*”. Få anmälningar kan även ha gjorts då revisorer anser att väsentligheten och risken är för lågt satta i lagen. Väsentligheten och riskfaktorer har därför fått viss kritik då det kan bli ett sätt för revisorer att fjärma sig från ansvaret vid felaktigheter och brister. Att åberopa väsentlighet och risk tycks enligt Öhman vara en allmänt accepterad lösning på de flesta problem. (Johansson et al., 2005).

De hörnstenar en revisor bör arbeta med är oberoendet, tystnadsplikten och kompetensen. Dessa bygger upp förtroendet mellan revisorn och dess olika intressenter. Bryts tystnadsplikten försämras förtroendet för revisorsrollen. En balans måste råda mellan de olika faktorerna. (Eriksson, 2007) Santesson (2001) menar att tystnadsplikten kommer i konflikt med revisorns anmälningsplikt. Avvägningen mellan anmälan eller ej är ett omöjligt val för revisorn. Inte ens bolagsstämman har makt att bryta revisorns tystnadsplikt, varför ska då en myndighetsutövare ha det och riskera att försämra ett bolags ställning. I Holmquist (2000) artikel menar chefsjurist Roland Andersson på EBM att en revisor alltid kan rådgöra med en åklagare i ett tidigt skede utan att kränka tystnadsplikten. På detta sätt kan det avgöras i ett

⁶ SKV:s uppdelning på fem grupper av skattebetalare som visar var man kan hitta de största troliga skattefelen. Dessa delas upp i tre kategorier, internationellt, svartarbete och annat nationellt.

tidigt skede om ekonomisk brottslighet föreligger. Anmälan från revisor är då väl underbyggd och skadan för bolaget är självförvållad. Andersson och Johansson (2000) menar att kraven på effektivitet vid bekämpande av ekonomisk brottslighet behöver vägas mot kraven på rättssäkerhet. Detta leder till avvägningen hur viktig tystnadsplikten är gentemot rättssäkerheten. Ekonomisk brottslighet får skadeverkningar för externa intressenter och kan medföra att seriösa näringsidkare slås ut på grund av illojal konkurrens.

Rådgivarrollen har diskuterats i samband med förslaget om avskaffandet av revisionsplikten. Sten Eriksson, godkänd revisor hos Folkesson Råd & Revision i Uppsala samt ledamot i FAR SRS revisionskommitté, pratar i sin debattartikel om revisorns två olika roller, kontrollrollen och rådgivarrollen. Han menar att problem uppstår då kontrollrollen blir för stark och tystnadsplikten inte längre betyder något då den bryts exempelvis genom anmälningsplikten. En konsekvens blir att bolagen tappar förtroendet och inte vill lämna uppgifter om sin verksamhet till revisorn. Genom detta försämras även förutsättningarna för en korrekt och kostnadseffektiv rådgivning. Blir rådgivarrollen bli för omfattande skulle detta hota oberoendet gentemot klienterna och kan leda till att samhällets förtroende för revisionsbranschen minskar. Även då minskar värdet på kontrollrollen. (Eriksson, 2007)

2.9 Sammanfattning

En genomgång av relevant litteratur och modeller har gjorts vilket kommer att användas som ett verktyg för förståelse samt möjliggöra att forskningsfrågan besvaras. Först ges en historisk beskrivning då Kreugerskandalen anses ligga till grund för regleringar. Streeck och Schmitters ramverk används för att förstå regleringarna inom redovisning och revision. Med hjälp av Puxty förklaras sedan modellen med de tre principerna marknaden, staten och samhället och deras påverkan på regleringar både internationellt och i Sverige. Sammanfattningsvis kan det sägas att regleringarna har påverkat den svenska redovisningen genom en rad olika faktorer. Staten har gett ut lagstiftning vad gäller redovisnings- och revisionsområdet. Domstolarna, FAR och BFN har tillhandahållit praxis och rekommendationer. De internationella influenserna har kommit från de svenska multinationella bolagens redovisning.

Vidare tas oberoendet och förtroendet upp då flera skandaler däribland Enron lett till att dessa debatterats och påverkat regleringar.

En kort beskrivning av revisionspliktens och förvaltningspliktens avskaffande ges för att dessa anses ligga till grund för ett avskaffande av anmälningsplikten. Efter detta ges en inblick i revisorns roll där intressenterna, tystnadsplikten, opartiskheten och självständigheten, skadestånden och sanktionerna tas upp. Allt för att ge en bättre förståelse för revisorers arbete och ger en bas för att kunna analysera empirin.

Anmälningsplikten och anledningen till dess införande beskrivs, men även kritiken till införandet lyfts fram då denna till stor del ligger till grund för avskaffandet. Förändringarna och konsekvenserna av ett avskaffande av anmälningsplikten lyfts fram för att öka förståelsen för respondenternas resonemang kring anmälningspliktens positiva och negativa effekter. Då det kan vara svårt att uppfatta hur låg grad av misstanke som krävs av en revisor för att anmäla sin klient och hur säkra revisorer vill vara har även en kort redogörelse av detta gjorts. Ett problem som uppstått är att det finns nästan inga mätningar på anmälningspliktens förebyggande effekt mot ekonomisk brottslighet, men dagens ekonomiska brott och brottslingarna belyses för att möjliggöra en analys av kommande empirin.

Sist tas den svenska debatten som förts i fackpress upp för att läsaren skall förstå att det råder blandade meningar om anmälningspliktens vara eller inte vara. Från en extrempunkt där en del tycker att den absolut borde finnas kvar till en annan där andra jublar då deras juridiska bedömningsansvar tas bort.

3. Metod

I detta avsnitt presenteras de metodologiska val som gjorts vid insamlandet och bearbetning av empiri och teori till uppsatsen. Utifrån metoden som valts kommer forskningsfrågan besvaras på bästa sätt samt syfte att uppfyllas. Här redogörs även för tillvägagångssätt vid insamling av data samt vilka intervjutekniker som tillämpas. Kapitlet tar även upp och diskuterar metodologiska problem samt alternativa val.

3.1 Forskningsansats

Anmälningssplikten behandlas inte i teorin i någon vidare utsträckning. Uppsatsen bygger därför på primära undersökningar som samlas in framför allt inför denna studie. Eftersom ingen slutsats gällande effekten av ändringen av anmälningssplikten kommer att kunna dras, då denna ligger i framtiden, kommer problemställningen vara av explorativ karaktär. Detta innebär att ett problemområde som ännu inte varit föremål för studier och där kunskapen kring ämnet är litet utforskas. (Andersen, 1998) Metodvalet ska hjälpa till att belysa ämnet, få fram intressanta frågor och se på tendenser som kan utredas av andra.

3.2 Hermeneutiskt perspektiv

Det finns olika uppfattningar på hur världen ser ut och därmed finns det olika åsikter om hur kunskap om världen fås. Hermeneutiska forskare hävdar att en objektiv värld är meningslös att tala om. I en objektiv värld skulle alla människor tänka och uppfatta saker på samma sätt. Uppsatsens utgångspunkt har varit hermeneutiken. Synsättet innebär att startpunkten ligger i att allt tolkas och utgångspunkten är att verkligheten är subjektiv då det finns olika verkligheter av en och samma händelse eller tanke. (Jacobsen, 2002) Detta innebär att

uppsatsen bygger på tolkningar av andras åsikter och upplevelser som färgats av omgivningen. Då det är näst intill omöjligt att bedriva opartisk forskning och avskärma sig från detta, kan författarna enbart ”tolka det tolkade” (Lundahl & Skärvad, 1999).

Det hermeneutiska synsättet fokuserar på de psykologiska eller socialpsykologiska begreppen avsikt och mening och dessa begrepp kan inte användas på undersökningar vad gäller hela samhällen. Samhällen kan inte ha några avsikter och meningar. Det är bara individer och grupper av människor som har det. (Andersen, 1998) Uppsatsens undersökning har fokuserat på respondenternas avsikter och meningar. Vad intressenter tycker och gör kring anmälningsplikten kan ge en ökad förståelse för deras beteende. Tolkningen av de svar som fås vid intervjuerna påverkas av synen på kunskapsskapande och sanningar. Genom att ett hermeneutisk synsätt används ökas under uppsatsens gång förståelse mellan författarnas och respondenternas livsvärldar vilket ger en bättre bild av respondenternas verklighet. (Andersen, 1998) Deras bild kring anmälningsplikten klarnar allteftersom de berättar om sina tankar och åsikter. Respondenternas svar påvisar att det finns olika syn på anmälningsplikten och ett försök till tolkning av vad som ligger bakom dessa tankar och handlingar har gjorts.

Ett hermeneutisk synsätt lämpar sig för uppsatsens syfte då avsikten är att förstå problematiken kring anmälningsplikten och dess varande eller inte. Intentionen är att visa på betydelsen och konsekvenserna och inte att lösa problematiken då ett eventuellt avskaffande ligger i framtiden och ingen utvidgad analys är möjlig att göra just nu.

3.3 Induktiv eller deduktiv ansats

En ansats har valts eftersom insamlandet av material görs utifrån ett ämne som är aktuellt och intressant. Innan problemdiskussionen fångades i en fråga samlades material för att spetsa problemformuleringsfrågan. En induktiv metod utgår från verklighet och praxis för att sedan bildas till en uppfattning om ett relativt outforskat ämne. En induktiv ansats väljs därför oftast vid det explorativa angreppssättet. (Bryman & Bell, 2005)

Data har samlats in utan förväntningar för ett visst utfall för att sedan skapa resultatredovisningen. Då mycket data består av andras tolkningar/föreställningar samt debatter är en induktiv ansats det mest lämpliga. Alternativet hade varit en deduktiv metod

som utgår från generella principer och vill pröva, bekräfta eller avvisa data då man går från det generella till det speciella. (Rienecker & Jorgensen, 2004) Därför har en induktiv ansats valts som går från speciellt till generellt vilket har rent praktiskt inneburit att intervjuerna gjordes först och sedan kompletterades med relevant teori. Jacobsen (2004) menar att skillnaden mellan induktiv och deduktiv ansats finns i frågan om hur öppna författarna är för ny information. Deduktiv ansats utgår ifrån att författarna vet vilka förhållanden som är relevanta för en undersökning medan den induktiva används vid osäkra förhållanden. I detta fall är det osäkert om än inte omöjligt att veta vilka förhållanden spelar roll för ett eventuellt avskaffande då händelsen ligger i framtiden. Målet var att inte begränsas av teorin utan att fritt kunna undersöka och samla in information kring ämnet. Detta synsätt passar bra med grundad teori (Jacobsen, 2004).

3.3.1 Datainsamling

Både primär- och sekundärdata har använts. Primärdata utgår från forskarens egen materialinsamling medan sekundärdata utgår från data som har samlats in utifrån publicerade källor (Andersen, 1998). Primärdata som används i uppsatsen består framförallt av intervjuer.

Sekundärdata är insamlad från relevanta källor som markerat olika ställningstaganden angående anmälningsplikten. Sekundärdata är tolkat av andra och försök har gjorts till ett kritiskt förhållningssätt i analysen. Trots försöket förespråkar inte det hermeneutiska perspektivet ett behov av ett kritiskt förhållningssätt då det är svårt att skilja på fakta och värdeomdömen (Lundahl & Skärvad, 1999). Avsikten med uppsatsen är istället att skapa förståelse för hur andra har tolkat verkligheten kring anmälningsplikten. Källa till den senare analysen är den aktuella svenska debatten och gjorda intervjuer.

Utifrån ett brett angreppssätt söktes material gällande anmälningsplikten och sambandet med ekonomiska brott. Snart upptäcktes en riklig svensk debatt om anmälningsplikten och dess riskfaktorer. För att öka bredden utökades sökandet även till den utländska debatten gällande regleringar, förtroende och oberoende då det fanns lite forskning i Sverige kring just dessa faktorer. Som utgångspunkt för intervjufrågor samt analys och diskussion användes materialet från dessa debatter. Under uppsatsens gång har det uppstått behov att söka efter ytterligare litteratur som skulle kunna bidra till en större förståelse. Ett tidsglapp i litteraturen upptäcktes

och det har uppsatsen försökt överbygga genom tolkning och analys av respondenters svar. Detta gjordes med hjälp av den utländska och svenska debatten och ett teoretiskt bidrag har kunnat läggas fram.

3.4 Grundad teori

En metod som används vid den induktiva ansatsen för analys av insamlad data är den grundade teorin. Den skapades av Anselm Strauss och Barney Glaser med syfte att generera ny information baserad på erfarenheter från verkligheten (Glaser & Strauss, 1967). Praktiskt innebär detta att teorin analyseras utifrån empirin med inslag av forskarens erfarenheter och är basen för jämförelser och diskussion i arbetet (Alvesson & Skoldberg, 2008). Teorin växer fram successivt vid analys av faktisk data och inte i tidigare teoribildning. Fördelen med den här tekniken är att insamlandet och analyserandet av information kan göras parallellt. Under arbetets gång har ny information från respondenter framkommit som sedan hjälpt till att utveckla forskningsfrågan och dess inriktning.

Grundad teori används vid kvalitativ forskning då lite är känt inom ett visst område. Detta lämpade sig väl i denna studie då anmälningspliktens konsekvenser är ett relativt outforskat område. Studien har även avsett en framtida händelse och med hjälp av grundad teori har känslor och tankeprocesser kunnat fångas. Genom att använda grundad teori i studien har intressanta vinklingar fåtts fram som uppkommer i processen och det har gjort uppsatsen mer nyanserad. Forskningsfrågan har därmed uppdaterats under arbetes gång vilket lett till att två underfrågor ställts för att ytterligare spetsa huvudfrågan.

Enligt grundad teori ska en forskare hålla sig skeptisk till etablerade teorier och i stället bygga sig en uppfattning utifrån samlad empiri. Detta gjordes genom att förutfattade meningar och förväntningar undvikits för att försäkra sig om att informationen är relevant och riktig (Jacobsen, 2002).

3.5 Kvalitativ metod

På grund av uppsatsens problemfråga görs en kvalitativ undersökning med avsikt att få en helhetsbild och bättre förståelse rörande anmälningspliktens konsekvenser för olika intressenter. Valet av kvalitativ forskningsmetod vid insamling och analys av data är lämplig då fokus ligger på ord istället för kvantifiering. Genom datainsamling kan det skapas en djupare förståelse av problemet. Kvalité bygger på förståelse av ett fenomen och är inte enbart förklarande. (Andersen, 1998) Utgångspunkten i uppsatsen var att förstå respondenternas åsikter och handlingar och ge en bild av problematiken kring ämnet.

Data som samlats in under uppsatsens gång består av mjukdata där människors attityder, värdering och föreställning står i fokus. Respondenterna är den källa som besitter attityder, tankar och förklaringar. Då dessa skulle kunna vara svåra att kvantifiera ligger fokus på ord och meningar istället. Kvalitativ metod är bra på att fånga mening, process, och kontext (Marsch & Stoker, 2002). En kvalitativ metod är mindre formaliserad jämfört med den kvantitativa metoden då den skapar möjlighet för nya synsätt och förklaringar på problem utifrån andras ögon. Med andra ord sammanfogas kvalitativ metod med det hermeneutiska synsättet (Bryman & Bell, 2005). Därför känns valet av kvalitativ metod naturligt för denna uppsats.

Alternativet till kvalitativ metod är en kvantitativ metod som hade inneburit fördelar när det gäller mätning, kausalitet, generalisering och replikation (Bryman & Bell, 2005). Då det inte finns tillräcklig med data för att svara på problemställningen har denna metod valts bort. Ett eventuellt avskaffande av anmälningsplikten är ännu inte mätbart, om det är ens är möjligt att mäta, utan bygger endast på människors förväntningar. En kvalitativ metod gör det möjligt att tolka resultaten i större utsträckning än vad en kvantitativ metod skulle göra (Bryman, 1997).

3.5.1 Intervjutekniker vid kvalitativ metod

Insamlandet av empiriskt material, via intervjuer, har kunnat stödja resonemangen kring problemfrågan. Då det är viktigt att respondenten tillåts tala tämligen fritt lämpade sig en semistrukturerad intervjuteknik bäst. Denna teknik ”*kombinerar ostrukturerad intervju med*

en löst hållen överenskommelse med intervjupersonen om vad frågorna ska röra sig om” (Bryman & Bell, 2005, s. 363). På förhand bestämdes ett antal frågor som utgångspunkt för intervjun som alla respondenter besvarade. Till vissa respondenter utökades frågeunderlaget beroende på bransch de är verksamma i. Under intervjun gavs även utrymme för följdfrågor som ökade flexibiliteten i svaren som samlades in. Det finns en risk att intervjuaren inte uppfattar det som sägs samt feltolkar respondentens åsikter eller förvränger deras svar. Genom att spela in intervjun och vara fler på intervjuerna försöktes detta undvikas.

Ett alternativ till en semistrukturerad intervju som skulle kunna ha använts är en ostrukturerad intervju. Respondenten får då tala helt fritt kring valt ämne. Tekniken liknar ett vanligt samtal och kan leda till öppenhet och förtrolighet. Nackdelen är främst tidsåtgången då åtskilliga timmar går åt till renskrivning och tolkning av en stor mängd data men det finns även chans att respondenten kommer bort från ämnet. (Jacobsen, 2002) Den semistrukturerade tekniken gav bättre förutsättningar då den enklare kunde fånga den relevanta informationen kring anmälningsplikten.

Intervjuerna har i stor grad varit personliga men även gjorts per telefonintervju i de fall respondenten inte haft möjlighet att medverka i en personlig intervju. Intervjuerna har spelats in under samtalet. Genom att vara tydliga med syfte och mål med undersökningarna, samt förberett respondenterna med ett frågeunderlag innan intervjun har försök gjorts att skala bort respondenternas sociala önskvärdhet för att få fram så sanningsenliga svar som möjligt. Det är svårt att frysa en social miljö då respondenters åsikter kan ändras över tiden och ny information kan uppkomma. Detta är en medvetenhet som har beaktats under studiens gång.

3.5.2 Urval

För att få ett djup och bredd i testresultaten valdes respondenter med olika infallsvinklar. En bred kunskapsbas söktes genom att välja respondenter som ansågs ha god kompetens och intresse för anmälningsplikten. Målsättningen var att hitta respondenter som kunde tillföra en representativ och trovärdig synvinkel utifrån deras och/eller organisationernas åsikt. Genom debattartiklar hittades personer som har både en positiv, negativ och en mer frispråkig framtoning i sin inställning. Deras resonemang har använts i uppsatsen för att öka förståelsen kring ämnet. En av debattörerna har även intervjuats. EBM och SKV valdes för att få

myndighetens syn på det hela. Hänsyn har tagits till revisionsbyråernas storlek, då detta blir aktuellt framförallt när de gäller *oberoendeproblematiken* och storleken på byråerna kan spela roll för hur oberoende de är av sina kunder. Företagarna och Svenskt Näringsliv har intervjuats för att få med alla intressenternas perspektiv på anmälningsplikten. För att respondenterna skulle känna sig mer bekväma och kunna tala fritt om vad de egentligen tycker om anmälningsplikten så gjordes valet att hålla dem anonyma.

3.5.3 Intervjubortfall

Undersökningen hade en hög svarsfrekvens och de flesta av respondenterna valde att medverka. De som inte ville ställa upp på intervju tyckte att ämnet anmälningsplikt är väldigt känsligt och att en intervju skulle kunna påverka de som individer. En av respondenterna hänvisade till aktuella myndigheter, i detta fall till EBM och SKV. En av de tillfrågade respondenterna hänvisade till sin kollega. Självt ansåg han sig inte vara insatt i ämnet och kände osäkerhet inför att ge ett uttalande.

3.6 Alternativa Metodval

Det näst bästa alternativet till den kvalitativa intervjustudien som gjorts är en mer kvantitativ undersökning i form av enkäter. Detta är en metod som kostar mindre, är lätt att administrera och kräver få medarbetare. Den negativa aspekten är det stora bortfallet då respondenter anser sig överösta med frågor och väljer att avstå från att delta. (Jacobson, 2002) Avskaffandet av anmälningsplikten är ett aktuellt ämne, ny information tillförs och nya debatter förs. Detta kan få respondenter att ändra åsikt oftare och då studien bygger på ett känsligt ämne behövdes intima frågor ställas. Intervjuer ansågs därmed som en bättre lämpad metod. Det subjektivistiska inslaget blir lättare att överbrygga.

3.7 Sammanfattning

Då anmälningsplikten inte är undersökt i någon större omfattning användes en explorativ ansats i problemställningen. Syftet med uppsatsen var att belysa ämnet som inte forskats kring samt att se på tendenser som kan utredas av andra. Även hermeneutisk metod har tillämpats. Den innebär tolkning av den subjektiva verkligheten genom förståelsen av ett givet fenomen.

Vid analys av det insamlade materialet användes grundad teori. Teorin analyseras utifrån empirin med inslag av forskarnas erfarenheter vilket skapade basen för jämförelser och diskussion i arbetet. Genom att använda grundad teori i studien kunde intressanta vinklingar som uppkom i processen fås fram vilket gjorde uppsatsen mer nyanserad.

Vid insamling av data har en kvalitativ undersökning gjorts. Den är lämplig då fokus ligger på ord istället för kvantifiering. En induktiv ansats har valts eftersom insamlandet av material görs utifrån ett ämne som är aktuellt och intressant. Data har samlats in utan förväntningar för ett visst utfall och har sedan fångats i forskningsansatsen.

Data som samlats in består av mjukdata där människors attityder, värdering och föreställning står i fokus och genom den skapas en djupare förståelse av problemet. Både primär- och sekundärdata har samlats. Primär data består av intervjuer medan de sekundära data består av den svenska och utländska debatten om anmälningsplikten.

Intervjuerna hade semistrukturerad utformning och respondenten tilläts tala relativt fritt. Frågorna bestämdes på förhand och även intervjupersonen upplystes på förhand om vad frågorna ska röra sig om. Intervjuerna har varit personliga i stor grad men då detta vissa gånger var omöjligt gjordes telefonintervjuer också.

4. Resultatredovisning

I detta stycke har data sammanställts som framkommit vid intervjuer med revisorer och myndigheter. Tanken är att ge läsarna en förståelse för synen på anmälningsplikten, både problematiken kring den och effekter av ett avskaffande. Påståendena analyseras med hjälp av vald teoretisk referensram.

4.1 Allmänt

Den empiriska undersökning bestod av tolv intervjuer varav flertalet genomfördes på respondenternas arbetsplats. Svarsfrekvensen var hög då endast två av de tillfrågade inte medverkade i intervju. Respondenterna har varit i yrket under ett flertal år och har på det viset en god insikt i anmälningsplikten och dess konsekvenser. Intervjuerna har täckt upp revisorer som arbetar på små, stora och medelstora bolag, samt myndigheter som EBM och SKV. Även Svenskt näringsliv och Företagarna har medverkat för att bidra till ytterligare intressegruppers åsikter.

4.2 Problematiken kring anmälningsplikten

I en situation där man vill slopa revisionsplikten men samtidigt uppmuntra till frivillig revision behöver ett flertal regleringar förändras. Avskaffandet av anmälningsplikten är ett led i detta. Åsikterna om fördelarna och nackdelarna med anmälningsplikten hänger samman med avskaffandet av revisionsplikten.

4.2.1 Revisorsrollen

Respondenter menar att det är svårt för revisorn att agera både i ägarnas och samhällets intressen, eller som en revisor uttryckte det: ”att på uppdrag av kunden granska ett bolags verksamhet för att säkerställa kvalitén i räkenskaperna samtidigt som revisorn plötsligt kan anmäla om de upptäcker brott känns konstigt.” Att arbeta som revisor är som tidigare nämnts ett samspel och hantering av olika relationer (Johansson et al., 2005). Revisorn har olika roller dels som granskare dels som rådgivare. Det finns en risk att om granskarrollen tar över får revisorn inte den information från bolaget som denne behöver för att utföra ett trovärdigt arbete (Moberg, 2003). Ytterligare en risk med att vara både granskare och rådgivare är att revisorn sitter på två stolar samtidigt och därmed påverkas oberoendet (Öhman et al., 2006) men även förtroendet (Hendrickson, 1998). En respondent tycker att om inte de regler som finns i dag griper in måste lagstiftaren se till att revisorn inte kan vara konsult och revidera bolaget samtidigt. Detta är viktigt ur en oberoende ståndpunkt. Den tidigare gjorda SOU 2004:47 om förtroendet och näringslivet har just pekat på denna problematik och givit förslag på att förbjuda revisorn att arbeta med både revision och rådgivning åt ett och samma bolag och påtalar även att förstärkta insatser mot ekonomisk brottslighet krävs ur en förtroendesynpunkt. En annan respondent påpekar att revisorns huvudroll är att skapa förtroende och är kritisk till att det viktiga ordet förtroendet inte finns med i SOU 2008:32.

Revisorer som anmäler ofta kan komma att benämnas polis och lagens väktare. Detta kan få till följd att revisorerna tänker sig för en extra gång innan anmälan görs. De flesta revisorer vill underbygga sin anmälan så pass mycket att man får ställa sig frågan om lagens krav på en misstanke grad på *kan misstänkas* är för låg. (EBM, 2004) För att göra en anmälan menar revisorer som medverkat i intervjuer att de tar hjälp av expertis från jurister innan det går så långt som till en anmälan. Revisorerna vill inte heller rapportera något där de inte är till 100 procent säkra på de faktiska omständigheterna. Anmälningar mot klienter är ett känsligt område och detta hålls internt inom arbetsgruppen för att inte utelämma någon klient. Revisorerna tar också kontakt med sina klienter och ställer följdfrågor innan utomstående rådfrågas. Lagens krav på anmälan är lägre än revisorer i praktiken arbetar med. Detta kan vara en av anledningarna till att så få anmälningar kommer in till åklagare då en anmälan föregås av en noggrann internkontroll för att inte skada klienterna och riskmedvetenheten är hög.

4.2.2 Tystnadsplikten, förtroendet och oberoendet

En fråga som ställdes var om revisorer kommer att fortsätta anmäla vid ekonomiska brott när lagkravet försvinner. Revisorer som intervjuats är skeptiska till en anmälan efter lagkravets upphävande. De pekar på konflikten med förhållandet mellan klient och handlingsplikten att anmäla då det strider mot deras tystnadsplikt. De tror inte de kommer att anmäla på grund av sin tystnadsplikt men påpekar dock att brottsmisstanke kommer leda till en övervägning om avgång från sitt uppdrag.

Allt som bygger på förtroende mellan revisor och klient måste omfattas av tystnadsplikten men brottslighet är inget en revisor ska understödja enligt god revisorssed som behandlar de etiska aspekterna. (FAR, 2007) EBM med flera är frågande till tystnadspliktens innebörd. Det är en stor skillnad mellan en läkare och advokats absoluta tystnadsplikt och revisorns tystnadsplikt. Revisorns tystnadsplikt upphävs vid upplysning till åklagare vid förundersökning så är inte fallet för läkare och advokater. EBM är också tydliga med att revisorerna har tystnadsplikt vid granskning av ett bolags angelägenheter och inte får sprida informationen vidare då det kan skada bolagets intressen. EBM anser dock att om brott uppdagas hamnar revisorerna utanför granskningsuppdraget och omfattas inte av tystnadsplikten längre. Då ska de anmäla oavsett lagkrav eller ej. Med andra ord bör all form av brottslighet ligga utanför tystnadspliktens område. EBM förstår svårigheten i att uppnå balansgången mellan tystnadsplikten, förtroendet och god revisorssed men anser att det är varje medborgares skyldighet att anmäla vid brottsmisstanke.

Det är tydligt att tystnadsplikten strider mot anmälningsplikten Det är en balansgång för revisorer att inte förlora förtroendet samtidigt som de har en lagstadgad skyldighet att anmäla då tystnadsplikten bryts vid brottsmisstanke. (FAR, 2006) Lagstiftarens intention har inte fungerat i praktiken då revisorns sed och yrkes stolthet är djupt förankrade i professionen. Klientens förtroende och tystnadspliktens innebörd för revisorn är starkt förankrad och leder till att revisorn hamnar i trångmål (Ericsson, 2007). En tanke som väcks är om revisorer är rädda för att ta ansvar för anmälningen då det kan tänkas att yrkes stoltheten får sig en törn. Revisorer accepterar lagförslaget då de själva tycker det är bra att någon annan tar ansvaret för att anmälan görs när brottslighet upptäcks. Ytterligare en anledning till att anmälningarna

inte inkommit i större utsträckning är åklagarens förväntan på revisorns förarbete vid anmälan enligt en av respondenterna. Enbart en anmälan, utan ytterligare bevis eller granskning ledde till att åklagare fick göra mer grovarbete, innan åtal kunde väckas, än vad de hade förväntat sig. Anmälningar som gjordes i ett tidigt skede fick ej effekt då tid, resurser och väsentlighetsbedömningen av brottes karaktär ledde till att brottsutredningar lades ner på ett tidigt stadium.

En annan svårighet är revisorns yrkesroll. De är inga jurister och har därför inte all kompetens att göra rätt bedömning (Engerstedt, 2002). Större revisionsbolag använder sig därav i stor grad av sina egna jurister, mindre bolag har inte den möjligheten och ringer då EBM för rådgivning. En fråga som ställs är om oberoendet ändå inte spelar in. Kan det vara så att revisorerna är måna om sitt rykte och sina klientrelationer så pass att de är rädd för att göra en anmälan. Detta är inget som kunnat underbyggas vid intervjuer då respondenterna svarat undvikande vid denna fråga då den är av en känslig art. Det man ska ha i åtanke när det talas om oberoendet är att revisionsbyråerna även är bolag som bedrivs i vinstsyfte. Ett börsnoterat bolag bör ändå generera status och pengar till revisionsbolag som de bör vara måna om att behålla. De väljs av bolag för en granskning som är lagstadgad och får arvode av bolagen. Med andra ord är revisorer mer eller mindre beroende av sina klienter. Utifrån dessa skäl kan man tänka sig att valet mellan att behålla sin klient och att anmäla kan bli en svår avvägning.

En revisor menar att det är omöjligt att vara helt oberoende. När han byggt upp ett förtroende för en klient så ingår det automatiskt viss rådgivning när han konsulteras. Denne menar att det är positivt då man på detta sätt kan bistå klienten och i vissa fall avhjälpa felaktigheter av brottslig karaktär. Detta hänger väl överens med Hendricksons (1998) påstående när det gäller oberoendet. Det är svårt att vara helt oberoende då man agerar på uppdrag av en klient. Det faller sig naturligt att man vill ge konstruktiva råd när så behövs.

Ytterligare en fråga som behöver utredas är om bolag skyddas av sina revisorer? Är revisorerna verkligen så oberoende som de hävdar. Är stora ägare och styrelseledamöter i Sveriges större bolag snälla, ärliga och laglydiga eller helt enkelt duktiga på att manipulera och kringgå regler. Detta kan inte besvaras här men kan vara intressant att forska vidare i då historien visar att bolag som Skandia och HSB drabbats.

4.2.3 Anmälningens pliktens funktion i praktiken

Har anmälningens plikt lyckats förebygga brott i den mån som lagstiftarna syftade på? Syftet var att förebygga brott men lagens skrivelse antyder att revisorns roll är att anmäla brott som framkommer vid deras granskning. Revisorn ska inte jobba förebyggande eller granska utöver den vanliga riskmedvetenheten som denne bör ha. (FAR, 2006) Det är svårt att mäta om en lag är förebyggande eller ej då man inte lyckats kvantifiera tillförlitlig statistik på anmälningens pliktens effekter, vilket visar sig i SOU 2008:32 då de är försiktiga när de talar om konsekvenserna av ett avskaffande. Utredarna vet inte vilka områden som kommer påverkas av avskaffandet. För att gardera sig har de därför lagt in ytterligare granskningsaspekter såsom *för säkerhets skull* ibland annat skattelagstiftningen. Detta kan tyckas vara en vag grund att bygga en lagstiftning på. Utredarna vill gardera sig för att inte lagen ska få ödesdigra konsekvenser. Ur rättssäkerhetssynvinkel bör ingen lag vara vag utan förutsägbar då vag lagstiftning skapar ett utrymme för tolkning (SOU 1993:62). Det som inte är lagstiftat leder till tolkningar och bedömningar hamnar i en gråzon enligt McMillan (2004). En effekt av den vaga formuleringen kan därför tänkas leda till ytterligare svårigheter i bedömning både för bolag och revisorer var gränserna går och kommer att handla om den egna moralen.

Åsikterna om anmälningens pliktens tillämpning är skilda och kan endast spekuleras kring. Syftet med att vara förebyggande har enligt våra respondenter misslyckats. Thorell och Norbergs (2006) uppdrag till Näringslivet påtalar just detta då EBM:s statistik och BRÅ-rapporten visar att få anmälningar gjorts. Korsell menar dock att revisorerna har kunnat stärka sin position genom att anmälningens plikt blivit ett påtryckningsmedel gentemot klienterna. Ett flertal revisorer menar att anmälningens plikt inte har haft någon funktion då den oftast används vid små ekonomiska brott såsom för sent inlämnad årsredovisning. Andre revisorer anser att den är bra att tillämpa som påtryckningsmedel i vissa fall. Varför har då anmälningens plikt inte fått den förebyggande effekten? Kan det vara så att revisorer och andra organisationer inte lagt vikt på den? Endast 7 procent av revisorerna uppger att de rutinmässigt ger denna information (Eriksson, 2004). Om en aktiv information skett hade kanske anmälningens plikt haft den förebyggande effekten som var tänkt. Vem blir avskräckt av något man inte vet existerar?

En del på SKV anser att anmälningssplikten haft betydande effekt men önskar att det funnits utredningar som fokuserat enbart på anmälningsspliktens konsekvenser. Istället för att enbart utretts i samband med andra faktorer som exempelvis SOU:n gällande revisionspliktens avskaffande. Myndigheterna är tydliga att behov av en anmälningssplikt föreligger då bekämpandet av ekonomisk brottslighet är ett komplext område där alla intressenter behöver ta sitt ansvar. Konsekvenserna kan bli att lagstiftaren genom ytterligare regleringar tar bort det egna ansvaret. Ett avskaffande av anmälningssplikten leder till att revisorer måste ta ett tydligare eget ansvar för en anmälan. McMillan (2004) menar att en minskning av reglering kan leda till att revisorerna tar ett större eget ansvar och till följd av detta återerövrar förtroendet i samhället. Frågan är om revisorer kommer att göra det då andra regleringar såsom tystnadsplikten lägger hinder för detta. En förhoppning är att revisorers goda sed lägger grunden för vad som är moraliskt riktigt.

En revisor tror att utifrån samhällsintresset fyller anmälningssplikten en funktion då ekonomisk brottslighet kan upptäckas i ett tidigare skede som annars inte skulle ha varit fallet. Här är även EBM tydliga och påvisar att en förutsättning för upptäckt av vissa grövre ekonomiska brott, som annars aldrig skulle ha upptäckts, är att anmälan kommer in i ett tidigt skede. Ingången till vissa grövre brott sker genom en anmälan av försenad årsredovisning. Tidsaspekten är viktig för åklagare då mycket bevisning kan försvinna under fördröjningen. Det är även större chans att fälla och hitta gärningsmannen när brott anmäls i ett tidigt skede. EBM tycker därför att anmälningen är viktig då de ekonomiska brott som begås av välorganiserade ligger annars hinner undanröja bevis på bara några månader. Bulvaner och målvakter har oftast ett bolag rullande enbart ett par månader. Om revisorn inte får kontakt med sin klient under en viss period bör denne vara vaksam och överväga en anmälan då risken för ett bulvanföretag är väsentlig. Revisorerna delar inte samma åsikt utan menar att genom en avgångsanmälan till bolagsverket framkommer det om brott har begåtts därför spela en anmälan gällande ekonomisk brottslighet mindre roll. En oren revisionsberättelse ska även skickas till skatteverket och om myndigheter är vaksamma vid denna anmälan kan de upptäcka brott denna väg (10 kap. 33§ ABL). Den orena revisionsberättelsen ger en ingång för SKV att granska det misstänkta bolaget. SKV påpekar att det kan vara svårt att tyda en oren revisionsberättelse då exakt grad av brott och belopp inte är uttryckt då utredningar bedöms utifrån väsentlighet till brottets karaktär och belopp. Detta kan leda till ytterligare svårigheter i utredningen då bevisgraden är så pass låg att fallet får lägre prioritet.

När en revisor kontrollerar och upptäcker brister så påpekar de i sin tur till klienten vad som behöver åtgärdas. Om anmälan görs eller ej beror på väsentlighet av brott och ekonomisk art. (FAR, 2005) SKV gör även sin granskning i nästa steg innan åtgärder tas ytterligare bedömning innan det skickas till åklagare. Anser de att påföljder inte kommer ges faller detta fall mellan stolarna. SKV hade kunnat anmäla fler men då anmälningen inte leder till påföljd läggs inte mer tid och kraft på ytterligare utredning. Här märks återigen bristen på resurser för uppföljning av de ekonomiska brotten. Många småsummor blir i det stora hela en stor betydande summa som drabbar övriga intressenter. Detta var en av ursprungstankarna med införandet av anmälningsplikten, att överbrygga avsaknaden av resurser, genom att lägga anmälningsplikten på revisorer (Thorell & Norberg, 2006). Ett problem som kommer tillbaka vid avskaffandet blir att resursbristen fortfarande är olöst för staten att upptäcka ekonomiska brott. Bristen finns, men frågan är om bristen har täckts av revisorns anmälningsplikt då brott inte anmälts i den utsträckningen som förväntats. En förebyggande effekt är också av vikt men går inte att mäta. När anmälningsplikten tas försvinner läggs ytterligare kontrollfunktioner på SKV medans deras resurser förblir detsamma. Detta kan tyckas vara en paradoxal lösning.

Debatten är oviss om en avgångsanmälan kommer få den effekt som revisorer tror då SKV, som förslaget ser ut idag, inte kommer tilldelas ytterligare resurser. Redan idag är resurserna knappa för att granska bolag och väsentlighetsbedömningar görs. En konsekvens kan bli att bolag som fått anmärkning i revisionsberättelsen ändå kan fortsätta sin olagliga verksamhet. Enligt EBM har inte SKV de resurser som krävs för granskning av större bolag utan fokuserar på förebyggande åtgärder. Detta kan leda till att ett stort antal ekonomiska brott aldrig uppdagas. Revisorerna på större revisionsbolag, vars klienter även består av börsnoterade bolag, verkar tämligen säkra på att deras kunder är ärliga och att brott inte begås. Att revisorerna hävdar detta kan bero på den interna kontrollen som utförs i klientbolag samt riskmedvetenheten vid intagandet av nya klienter. Detta styrks då Thorell och Norberg (2006) påpekar att utan empiriska bevis kan svenska näringsidkare inte anses vara mer brottsbenägna än i andra länder. Kan det med säkerhet sägas att alla klienter är ärliga? Hur har Trustorhärvan, Kreugerkranschen, Enron i så fall kunnat ske? Revisorerna ska inte leta efter brott men om de gjort detta hade kanske fler brott uppdagats även hos de bolag som verkar ärliga. Att bolag ska betala en revisor för att kontrollera om brott begås kan ju anses dumdrigt utifrån bolagens synvinkel samtidigt som ägare vill veta om anställda överskridit

sin behörighet eller befogenhet. I detta fall kan det tänkas att ägarna faktiskt skulle vilja att revisorer anmälde uppdagandet av brott.

Revisorer anser att det inte finns några tydliga underlag som bevisar att anmälningsplikten har haft betydelse vid brottsbekämpning. De understryker att vid internationell brottslighet finns inte den kompetens som behövs för att undersöka brott, Prosolvia, Fermenta och Trustor tas upp som exempel då revisionsbyråer med sina internationella kontakter skulle kunna vara en hjälp för att utreda detta. Att enbart anställa polisekonomer för utredning hjälper inte då regelsystem och språksvårigheter kan sätta käppar i hjulet. Anmälningsplikten kan i detta fall vara en förutsättning för att utreda de globala brotten då större revisionsbyråer verkar internationellt. Idag finns ingen lösning för att lösa internationell brottslighet men det visas tydligt att samarbete över båda nations- och branschgränser är nödvändig för att upptäcka och förebygga dessa brott.

4.2.4 Klientrelationens påverkan

Enligt revisorer kommer inte anmälningsplikten så ofta i funktion. Den finns i medvetandet men på grund av de förebyggande åtgärderna som görs på ett tidigt stadium undviker revisionsbolag att få klienter som begår brott. Revisorerna tror att mindre än hälften av deras klienter är medvetna anmälningspliktens existens. Företagarna menar att den siffran är ännu lägre, troligtvis sju procent och det bekräftas även av Eriksson (2004). Anmälningsplikten är inget revisorerna själva uppmärksammar sina klienter på, så länge det inte blir aktuellt. Vissa revisorer anser att 99.9 procent av bolagen denne jobbar med är seriösa och att anmälningsplikten inte påverkar relationen. Samtidigt kan det påverka hur öppen klienten är men det är något som är svårt att veta då det inte går att förutse. En revisor betonade att anmälningsplikten inte behöver ha en negativ effekt på klientrelationen utan kan stärka relationen då den påvisar att revisorn har integritet.

En anledning till att klientrelationen inte verkar ha drabbats negativt kan bero på den riskmedvetenhet som införts, framförallt hos de större och medelstora byråerna. Dessa tar inte klienter där det föreligger risk att brott kan eller komma att begås, exempelvis är branscher med stor kontanthantering ett högriskområde (Ekström, 2008). Riskmedvetenheten gör att revisionsbolag förebygger problemet och skjuter det vidare till andra samt själva slipper ta

ansvaret för en anmälan. På detta stadium kan det tyckas att lagen haft en förebyggande effekt då oseriösa bolag fått svårare att anlita revisorer. Samtidigt bör en medvetenhet finnas att de större revisionsbolagen har bättre förutsättningar att både neka klienter samt undersöka ett bolags historia. Mindre revisionsbolag har inte möjlighet till samma medvetenhet så utan att vilja ha oseriösa klienter kan dessa slinka in i deras klientbas ändå. EBM bekräftar detta då samtal som mottas av myndighet inte i första hand kommer från de större byråerna utan mindre som ringer och är oroliga.

EBM tycker revisorerna sitter i en "rävsax". De tvingas avgå när bolaget som revideras kanske bäst behöver revisorers expertis för att avhjälpa brott. Revisorn riskerar samtidigt medhjälp till brott om denne inte anmäler i tid. Att avgöra för revisorn när anmälan ska göras och vid vilken tidpunkt som är lämpligast, utan att drabbas av sanktioner, kan vara en svår balansgång.

Enligt ABL är alla AB skyldiga att ha revision idag (9 kap. 1§ ABL). Vem reviderar då de bolag som faktiskt begår brott. De större revisionsbyråerna har en makt i samhället där de kan välja sina kunder. Enligt revisorer på de större byråerna är de revisorer med mindre "koll" som arbetar med oseriösa bolag. Kan det vara så att på grund av konkurrens blir mindre revisionsbolag tvingade till att ta sig an oseriösa klienter för att överleva? Små revisionsbolag får då "ta det som blir över". Menar då de stora bolagen att små revisionsbolag är oseriösa? Kan man inte jobba som liten byrå och på något sätt ändå vara riskmedveten. Vad gör ett bolag som inte får en revisorer eller blir det så kallade "källarrevisorer" som får dessa klienter? Det kan vara hårt att dra alla över en kam. En medvetenhet om att mindre revisionsbolag också är beroende av sina klienter då dessa är mer utsatta utifrån konkurrenssynvinkel bör beaktas. En revisor som arbetar på en mindre byrå håller med om att riskmedvetenheten inte går så långt som på de större byråerna men anser samtidigt att utifrån erfarenhet och professionalitet kan de vid ett tidigt skede avgöra om ett bolag ämnar vara seriösa eller inte.

Kan man få bukt med problemen? Enligt SKV är det inga problem för oseriösa företagare att få en revisor med "rymligt" samvete. Det är de små enskilda revisionsbyråerna som tar dessa i första hand. Detta kan tyckas underligt då yrkesstoltheten hos en revisor är hög och en vilja att inte skada sitt rykte och förtroende finns. Även dessa så kallade källarrevisorer har en anmälningsplikt vid misstanke om brott. Med andra ord så riskerar de medhjälp till brott om de arbetar med dessa bolag enligt EBM.

Vart går då gränsen innan man kränker god revisorssed? Detta handlar mycket om etik och moral. (FAR, 2007). Vilken referensram den individuella revisorn har och vilka gränser denne sätter är svårt att veta. Det man ska vara medveten om är att Revisorsnämnden, staten enligt Puxty et al. (1987), har möjlighet att häva auktorisationen om man inte uppfyller kraven lagen ställer på revisorn. Är det helt enkelt så att det är få brott som begås eller anmäls de inte på grund av en låg moral? En synvinkel som kom fram vid intervjuer var rädslan för hot. Det har förekommit att revisorer som fått ta emot hot på grund av anmälan har sagt till kolleger att de inte kommer att anmäla igen då det inte är värt risken. Revisorn menar med andra ord att de krafttag mot oseriösa företagare som görs är för små för att en enskild individ ska behöva ta på sig allt vad det innebär vid en anmälan och den hotbild som kan uppkomma. Vid press hotas även oberoendet och revisorn ska avgå men det blir ett dilemma som kan vara svårt att komma ur för den berörda revisorn. De vill avgå på grund av oseriös verksamhet men samtidigt blir de hotade om de agerar. Denna problematik är svår att få kontroll på både för enskild individ som av samhället.

Revisorer tycker att de bolag som väljer att befatta sig med ekonomisk brottslighet medvetet väljer andra associationsformer än AB. Detta påstående är EBM starkt kritisk till. Denne menar att de bolag som begår brott är kommanditbolag men i minst lika stor grad AB. Det är intressant att åsikterna skiljer sig åt här. Väljer revisorerna att friskriva sig från ansvar genom detta påstående eller är de oseriösa bolagen för smarta så brotten undgår upptäckt. De oseriösa bolagen är oftast i verksamhet under en kortare period som nämnts tidigare. SKV är av den åsikten att anledningen till varför bolag inte väljer AB är av praktisk art. De som vill ha revision och ägna sig åt oseriös verksamhet hittar en revisor ändå.

4.3 Effekter av ett avskaffande

Åsikterna gällande konsekvenserna av att avskaffande av anmälningsplikten är olika. De flesta menar att anmälningsplikten avskaffande inte kommer få någon effekt alls då den idag inte tillämpas i vidare mening. Revisorer menar att det kommer att fortsätta som tidigare då samhället inte kommer åt brotten med de medel som finns till förfogande idag. EBM är av avvikande mening då exemplet Bandidos i Göteborg uppdagades i samband med anmälan från revisor. När anmälningsplikten avskaffas kommer brott uppdagas i ett senare skede och

detta kan få till följd att brott inte kan utredas då exempelvis målvakter i bolag redan försvunnit. Puxty et al. (1987) menar att staten, marknaden och samhället försöker skapa traditioner och praxis som gynnar dem själva och ett avskaffande av anmälningssplikten kommer eventuellt att gynna revisionerna. Samhället och staten kommer dock att förlora en tillförlitlig källa till brott begångna i AB

Det ska införas en roll som redovisningskonsult⁷ och SKV hoppas att detta kan vara den ingång de behöver för att upptäcka brott istället för mer ekonomiska resurser. Förhoppningsvis kan det lagstiftas om en anmälningssplikt här. Redovisningskonsulter kommer ha en annan ingång i bolag då de har en månatlig kontakt och inte sporadisk som revisorer idag. SKV önskar att redovisningskonsulter skickar in en lista på sina klienter till SKV. Detta skulle vara mer tillförlitligt än att ett bolag påstår sig ha hjälp med bokföringen.

Puxty et al. (1987) menar att den svenska staten är de som har möjlighet att ta ge och ta tillbaka en reglering, men att marknaden och samhället kan vara de drivande krafterna bakom dessa beslut. En lagstiftning om anmälningssplikt hos redovisningskonsulter som SKV önskar skulle kunna leda till att flera ekonomiska brott upptäcks tidigare och förhindras, respektive rättas till. I sin tur leder detta till att staten får en bättre förebyggande åtgärd och får dessutom in mer pengar i sin statskassa. Finns det då en baktanke hos staten att genomföra en sådan lagstiftning som i eventuellt större utsträckning leder till att ekonomiskbrottslighet upptäcks och har marknaden och samhället överhuvudtaget tänkt denna tanke. Redovisningskonsulten kommer ju ha ännu större insyn i bolagen med tätare mellanrum.

4.4 Revisionsplikten i förhållande till anmälningssplikten

Frågor ställdes om revisionsplikten avskaffande och dess konsekvenser på revision i bolag. De flesta revisorer är varken positiva eller negativa till förslaget utan menar att ett avskaffande inte påverkar deras arbete i en stor grad. De flesta är positiva till framtiden men tror att allt fler tjänster utvecklas mot roll som rådgivare. Vissa respondenter tyckte att avskaffandet kunde ske i två steg istället för ett steg som föreslagits. Som förslaget ser ut

⁷ En extern konsult som yrkesmässigt och självständigt utför redovisningstjänster och tjänster inom ekonomin, skatter, administration samt utbildning inom dessa områden.

idag omfattas ca 95 procent av alla AB i Sverige av revisionspliktens avskaffande (SOU 2008:32). Respondenterna anser att en lägre gräns, som innefattar färre bolag, kunde sättas i början för att testa om förslaget verkligen fungerar. De flesta respondenter tror att revisionspliktens avskaffande kommer att ha en större betydelse än avskaffandet av anmälningssplikten i fråga om ekonomiska brott. Dessa brott kommer troligtvis att öka då insynen i bolag minskar. Revisorer menar att de bolag som väljer bort revision sannolikt är de som behöver den mest. Revision i sig kommer för många bolag att vara en kvalitetsstämpel på samma sätt som en ISO-certifiering. De som inte har revision kommer troligtvis kontrolleras av SKV. I de bolag där ägare och styrelse är samma person tror revisorer att brottslighet kan komma att öka. Tidsaspekten och insyn i bolag försämrar. Om en sen årsredovisning är av brottslig karaktär eller inte kan diskuteras men med hjälp av revisor kan detta avhjälpas i ett tidigare skeende. Företagarna tror inte att den ekonomiska brottsligheten kommer att öka och SKV menar att det som kommer att öka är oavsiktliga felaktigheter och brister. Ett exempel som nämns är att på grund av mindre kontroll och kunskap kan det tänkas att bolag tar privata kostnader på bolaget i större utsträckning än om revisorer hade kunnat rådfrågas. Expertis behövs i vissa bolag för att undvika brott.

4.5 Intern kontroll

På vilken nivå sker brotten? Vissa menar att den interna kontrollen på större bolag är god och i de fall brott begås upptäcks de i ett tidigt skede. På större bolag sker brotten på lägre nivåer då det gäller framförallt personlig vinning och detta framförallt i branscher med stor kontanthantering. Mindre bolag däremot har inte samma kontroll och därför kan brott lättare genomföras utan upptäckt. Görs brott medvetet upptäcker antagligen inte revisorn brottet vid granskning då det är väl dolt. Andra åtgärder måste till för att dessa ska upptäckas. Revisorer menar att brott på högre nivåer är svårare att upptäcka då det är utstuderat och därmed kan undgå den interna kontrollen. Gärningsmännen opererar i en miljö de känner till och lämnar få eller inga spår efter sig (EBM, 2007). Principiellt sker ekonomiska brott på lägre nivå men det väsentliga är grövre brott och de då begås av personer i ledande ställning eller med makt. Cullinans & Suttons (2002) undersökning stödjer inte detta då det har visat sig att brott i bolag sker bland ledningen men att den dominerade synen hos revisorer är att brotten sker på lägre nivå. Brotten som görs av ledningen är svåra att hitta då den interna kontrollen inte alltid

täcker denna nivån av anställda. Det är dessa brott som samhället behöver kontrollera, små bovar kan man stå ut med när det inte rör sig om stora summor pengar anser revisorerna. EBM menar att ingången till större bolag och därmed större brott oftast sker via konkursansökan. Det är först då myndigheter får en indikation på att något är fel och påbörjar därmed sin utredning. När konkursansökan kommer in är bevisen redan borta och gärningsmännen svåra att fälla.

SKV och polisen inriktar sin verksamhet på små och medelstora bolag då det inte finns resurser till att revidera de större bolagen. På SKV:s statistik räknas enbart de små och medelstora bolagens fel in i "skattefelskartan" som sammantaget blir stora summor. Det gör det viktigt att upptäcka brott även vid mindre bolag. En brist i statistiken är fel som görs i större bolag. Dessa finns inte med då resurser saknas för granskning. Här kan finnas ett stort mörkertal enligt EBM. Hur ska man då komma åt dessa ekonomiska brott? Vissa menar att internationellt samarbete kan hjälpa men det kan vara så att dessa brott är ouppnåeliga för brottsbekämpandet och att samhället måste acceptera och blunda för dem.

Vems ansvar är det att anmäla brott? I Sverige är det polismyndigheten och åklagarmyndigheten som jobbar brottsbekämpande. Kan de då ta ansvaret för upptäckten av ekonomiska brott? Revisorer tycker det är polisens uppdrag, kanske för att de själva ska slippa hamna i en svår valsituation. Problemet med detta synsätt är att ur ett rättsperspektiv är man oskyldig till motsatsen bevisats. Polisen har inte den ingång i ett bolag som revisorn eller SKV har. Hur ska polien veta att något olagligt sker i ett bolag. Är lösningen från lagstiftarna att börja revidera bolag *för säkerhets skull* eller ska de vänta på att någon anmäler även om ingen vill göra det. Polisen förknippas i många fall med brottsbekämpandet men i ekobrottsfallet bör det finnas lämpligare personer för detta ansvar.

När ekonomisk brottslighet sker påverkar det hela samhället och kostar samhället miljarder kronor (EBM). Därför kan det tyckas ligga i varje medborgares skyldighet att anmäla vid misstanke om brott. Man kan därför inte avsäga sig ett ansvar. Det ligger i revisorers, polis, styrelse, VD och varje enskild medborgares ansvar att anmäla. Ett samarbete mellan dessa är i många fall nödvändigt för att grövre ekonomiska brott ska upptäckas.

4.6 Internationellt perspektiv

Vid intervjuer menade ett par respondenter att det handlar om mer än bara Sverige när det gäller ekonomisk brottslighet. Avskaffandet av revisionsplikt och anmälningsplikt grundar sig på en EU-anpassning. Det man verkar ha glömt i diskussionen är att associationsrätten ser olika ut i olika EU-länder, skattesystemen är olika uppbyggt och detta får konsekvenser då bolag med fri handel över gränser väljer att bedriva verksamhet där de blir minst beskattade. Det samma kan tänkas ske när det gäller ekonomiska brott. Länder med friaste regler kommer att locka till sig grövre ekonomiska brott. Ett exempel som lösning på detta problem är att införa schablonbeskattning och att juridiska enheter luckras upp och mer personligt ansvar tas enligt EBM. En före detta revisor menar även att det krävs internationella samarbetsåtgärder för att komma åt ekonomisk brottslighet men att det har lite med själva anmälningsplikten att göra. I stället behövs mer resurser då de nätverk som bedriver internationell ekonomisk brottslighet är så sluga att de inte uppdagas enbart på grund av en revisors anmälningsplikt. Ytterligare en revisor tillägger att många solklara fall, då en fällande dom förväntades, ändå blivit frikända då bevisning inte varit tillräcklig. En konsekvens av ett avskaffande skulle kunna vara att internationella ligor som begår ekonomiska brott etablerar sig i Sverige. Anledningen till att detta blir möjligt är statens utarmande av sin egen lagstiftning då de lyssnar på marknaden. Med detta tas ännu ett steg som flyttar lagstiftningsmakten över till marknaden enligt Jönsson (1991). Utan revisionsplikt och anmälningsplikt kan de internationella ligorna härja fritt och stora summor pengar glida undan från staten. Men frågan är om detta idag inte redan sker då utländska bolag med annan associationsform än AB undantas från dessa plikter och då spelar lagstiftarens syfte med plikterna ingen roll.

4.7 Sammanfattning

Revisorer är idag fortfarande negativa till anmälningsplikten trots att den har funnits under en längre tid. Kritiken har mildrats, framförallt då den inte används i någon större utsträckning. Genom att revisorer enbart använder den som påtryckningsmedel i de fall den behövs är klienter inte medvetna om att den finns. Redan här kan anas att lagstiftaren har misslyckats med sitt försök att vara förebyggande vid inskaffandet. Ska en lag finnas för ett förebyggande syfte kan man undra om de inte bör informera bolag i större utsträckning. Då statistik inte finns som är tillförlitlig rörande ekonomiska brott ökning eller minskning i samhället kan inte heller anmälningspliktens eventuella förebyggande effekt mätas på ett tillförlitligt sätt. Om nu

ens detta hade räckt som mätinstrument. Hursomhelst hade det varit intressant att se de brott som inte finns i statistiken.

Konsekvensen av ett avskaffande kommer definitivt att hänga samman med avskaffandet av revisionsplikten. Respondenterna är ense om att det kommer få en effekt på ekonomiska brotten men av olika karaktär. Ekonomiska brotten kommer troligtvis att öka men bokföringsfelen kan bli det största problemet då de mindre bolagen inte har den rådgivning som de hade behövt. Dessa har inte den expertis inom redovisning tillgänglig på samma sätt som i större och medelstora bolag. Att komma åt brott av större karaktär är troligtvis inget som kommer att uppdagas eller utredas där anmälningsplikten har spela in. Här krävs det större samordning av resurser är vad som finns idag. Revisionspliktens avskaffande kan komma få större effekt på ekonomiska brotten då fler bolag kan startas utan kontroll. SKV kommer inte ha de resurser tillgängliga som krävs för att komma åt dessa bolag. En före detta revisor tycker att anmälningsplikten inte ska tas bort då hederliga och bra revisorer ska ha möjlighet att agera då de lever efter revisionens grundläggande värderingar om oberoende, integritet och förtroendeskapande. I en perfekt värld skulle detta vara optimalt men istället kan det förespråkas att ett större eget ansvar bör tas. Brottslighet som begås ligger utanför revisorns uppdrag och bör därför kunna anmälas utan att kränka tystnadsplikten. En förhoppning är att det görs tydligare regler rörande etiken i god revisorsseds stadgar.

5. Slutdiskussion

I detta kapitel repeteras forskningsfrågan för att underlätta för läsaren. Studien sammanställs utifrån syftet och presenterar de slutsatser som uppkommit. Studiens teoretiska bidrag framställs och avslutningsvis presenteras frågor för fortsatta studier.

5.1 Forskningsfrågan besvaras

Näringslivet, FAR och olika intresseorganisationer har bedrivit lobbyverksamhet för revisionsplikts avskaffande. När revisionsplikten tas bort blir det svårt att behålla och argumentera för anmälningsplikts varande. Oavsett de konsekvenser detta kan leda till är det inget alternativ enligt lagstiftaren att behålla anmälningsplikten. Lösningen på detta är upp till revisorer och samhället i stort att hitta svar på. Har då anmälningsplikten varit viktig för externa intressenter? Studiens resultat visar på att så är fallet, dock inte i den utsträckning som lagstiftarens förhoppning var. Anmälningsplikten har hamnat i skymundan av revisionsplikten och setts som ett onödigt ont. Redan när lagen skrevs för ett förebyggande syfte kan det tyckas att de sköt över målet. En lag infördes där det inte skulle kunna fås verifierbara resultat. Ska en lag skrivas med detta syfte bör man informera övriga intressenter om lagens betydelse för att få den avskräckande effekt som tanken var.

När brott uppdagas i olika verksamheter har lagen ändå fyllt sin funktion. Åklagare har fått ingångar i bolag som de annars inte skulle ha fått och fall som exempelvis Bandidos i Göteborg har upplärats. Man kan dock se att flertalet brott som anmäls är ringa bokföringsbrott i form av försent inlämnad årsredovisning. Lagen har medfört att relationen mellan åklagare och revisorer har stärkts då de i större utsträckning än tidigare använder sig av varandras kunskaper.

De konsekvenser ett avskaffande kan komma att få på den ekonomiska brottsligheten är svårt att förutsäga. Tydligt är dock att tidsaspekten för att klara upp brott av ekonomisk art är

viktig. Denna kommer att gå förlorad och kan få till följd att ett flertal bulvanbolag kan bedriva brottslig verksamhet på skattebetalarnas bekostnad.

För större revisionsbolag, som har en större granskning av nya klienter, har inte anmälningsplikten haft någon större funktion. Genom att förebygga uppkomsten av ekonomiska brott redan genom en sällning av klienter undkommer revisorerna hotet mot tystnadsplikten och risken att förlora en klient. Mindre revisionsbolag har till viss del även de en kontroll av nya klienter men inte i lika hög utsträckning som större revisionsbolag och är på det sättet mer utsatta. För dessa revisorer kan det bli svårt när anmälningsplikten tas bort då de inte längre har möjlighet att använda anmälningsplikten som ett påtryckningsmedel då de upptäcker eller misstänker brottslig verksamhet. Konsekvenserna kan därför bli större för dessa revisionsbolag än större då de hamnar i ett dilemma mellan klienten och sin egen etik och moral. Med en anmälningsplikt kunde dessa revisorer hävda att lagen krävde åtgärd.

En fråga som väcks är om anmälningspliktens avskaffande i samband med revisionspliktens avskaffande trots allt kommer få större konsekvenser än man kan förutse idag. Att behålla anmälningsplikten vid ett avskaffande av revisionsplikten anses inte vara möjlig då det motsäger syftet med avskaffandet av revisionsplikten men troligtvis kommer någon reglering behöva göras för att komma åt problematiken. Avskaffandet av anmälningsplikten har kommit i kläm då det bedrivits lobbyverksamhet för avskaffandet av revisionsplikten. Konsekvenserna av ett borttagande har skett på bekostnad av den förebyggande effekten av ekonomisk brottslighet och anmälningsplikten kan anses ha fallit mellan stolarna. Det finns ingen lösning på detta idag men enbart genom att lägga in en lagformulering "för säkerhets skull" kan detta tyckas vara en dålig utväg för att lösa komplexiteten kring ekobrottsligheten. Ekonomiska brotten kostar samhället miljarder och att då lägga in en säkerhetsdörr känns olustigt och borde kunna underbyggas bättre före införandet. En förväntan hos vissa intressenter är att "krisen" som pågår i världen idag får effekten att exempelvis kreditgivare kräver revision som en kvalitetsstämpel för beviljandet av lån. Då kan man om möjligt förebygga vissa brott. Den förhoppning som samhället då får ha är att revisorer håller sin revisorssed hög och avgår vid misstanke om brottslighet.

Det som verkar märkligast med lagens avskaffande är dess införande i Rev L. Lagstiftaren väljer att ta in de ekonomiska brott som är av grövst karaktär men det som i verkligheten har använts vid anmälan från revisorer är de av lägre art. Det är även mindre brott som kostar samhället miljarder, då många bäckar små tenderar att bli enorma summor av

skatteundandraganden. De väljer med andra ord att bortse från de brott som borde ha varit självklara att lagstifta om eller hitta en annan lösning för. Detta ställer sig studiens författare kritiska till.

5.2 Studiens teoretiska bidrag

En studie rörande anmälningssplikten saknas då fokus ligger på revisionsplikten avskaffande. Då det saknas en konsekvensbedömning utifrån anmälningssplikten förebyggande effekt är detta något studien ämnat bidra till. Detta är dock svårt då det inte finns kvantifierbara data att tillämpa och tillförlitligheten ligger på empirisk data där människor lägger in sin egen tolkning och synsätt. Man är färgad av sin omgivning.

I Jönsson (1991) och Puxty et al. (1987) är den institutionella teorin som redogör för förhållandena kring revisionsprofessionen. Jönsson (1991) fokuserar på den starka staten som styr regleringar i samhället medan Puxty et al. (1987) nämner de tre marknadskrafterna; marknaden, staten och samhället. Därefter verkar det saknas litteratur som belyser området kring regleringar. Detta glapp har studien ämnat överbygga.

Jönsson (1991) har beskrivit hur revisorer antagit en roll som granskare av lagstiftning istället för redovisningsförordnare och på detta vis fått sin röst hörd. I svensk fackpress har det de senaste åren flitigt debatterats om anmälningssplikten och revisorers negativa röst har gjorts hörd. Enligt statistik visas det dock att få anmälningar gjorts och en del kritiska röster har dämpats. Trots detta har en del organisationer genom debatten lobbat för ett avskaffande och SOU 2008:32 har tagit lobbandet på allvar. Sverige följer samma mönster de haft sedan andra världskriget vilket innebär ytterligare ett steg mot marknadsstyrd reglering.

En debatt gällande revisorers skyldighet att anmäla vid ekonomisk brottslighet kan enligt Jönsson (1991) vara lösningen på problematiken kring avskaffandet. Genom en debatt skulle möjligheten att anmäla även mindre brott kunna läggas in i god revisorssed som en enhetlig standard. Det innebär att även de mindre brotten behövs läggas in i Rev L. Detta kan främja yrkesetik och kommer då inte i konflikt med yrkesutövandet. Avsaknaden av regleringar kan leda till ett främjande av eget ansvarstagande och revisorer som upptäcker brott har möjlighet att agera. Revisorer behöver anpassa sig till marknadens krav på tillförlitlig

information än mer i dagens krisdrabbade samhälle och därmed kan detta anses viktigt då deras oberoende och förtroende åter kan öka. Debatt kan vara både positiv och negativ. Positiv i den bemärkelsen att revisorer för möjlighet att påverka vad som läggs på dem och deras ansvarstagande kan öka vilket kan leda till ett nytt och utökat förtroende från samhällets sida. Negativt då debatten inte leder någonvart, ingen tar ansvar för att brott begås utan tycker det ligger på någon annans bord. Staten däremot har lagt en skyldighet på varje medborgare att anmäla misstanke om brott och detta ansvar borde alla ta.

I ett litet land med knappa resurser skulle en debatt kunna bedrivas mellan professionen, staten och berörda organisationer för att öka förståelsen för vad ekonomiska brott kostar samhället. Debatten om anmälningsplikten har förts i Sverige redan i flera år, men har inte varit tillräcklig eftersom näringsidkare inte har mycket kunskap om anmälningsplikten. En viktig poäng skulle då vara att försöka lyfta fram en allmän debatt i samhället så att medborgarna får vetskap och ett ökat intresse för vad ekonomiska brott egentligen kostar. Ett avskaffande av anmälningsplikten innebär att en åtgärd/reglering kommer att saknas för att förebygga brott och ett högre eget ansvar behöver tas från professionens sida. Ett eget ansvar gör att förtroendet för professionen åter kan öka i spåren av alla företagsskandaler. Ett avskaffande av anmälningsplikten kan vara positivt enligt McMillan (2004) då för mycket reglering kan medföra att revisorer inte tänker själva och tolkar att det som inte står de i lagen är tillåtet.

Ett förstärkt och fortsatt samarbete mellan EBM, SKV och revisorer behövs för att lindra den negativa effekten som avskaffandet av anmälningsplikten kan få. Debatten skulle kunna leda till att revisorerna inser att deras tystnadsplikt inte är absolut. Om de upptäcker brott så kan fortfarande en anmälan göras och därmed tar revisorerna det egna ansvaret på allvar. Den nya yrkesgruppen auktoriserade redovisningskonsulter kommer behöva ett regelverk att arbeta utifrån och här skulle staten kunna påverka genom att till lägga in en anmälningsplikt som gäller den här gruppen.

Går samhället mot detaljreglering eller mot öppnare regleringar? I och med att de flesta influenser enligt Willmott et al. (1992) kommer från USA så tyder detta mycket på en detaljreglering. Detta kan leda till att ett omvänt förhållande, det vill säga det som inte är reglerat i lag blir tillåtet. Detta benämns i Puxty et al. (1987) som legalism och liberalism. Sverige tycks gå mer mot liberalismen styrt av legalism och det benämns i sin tur som korporatism. Faran med detta blir att fler regler kan leda till att moral och eget ansvar går

förlorat. Staten, marknaden och samhället måste finna en lösning till ett bra samarbete vad gäller regleringar. De tre principerna bildar tillsammans en unik kombination som kan lösa regleringsproblematiken. Anmälningssplikten har inte funnits så länge i svensk lag och revisorer har inte aktivt informerat sina klienter om denna. Istället har revisorerna klagat på att en för tung börda lagts på deras axlar då de inte är jurister och endast ett fåtal fall anmälts till EBM. En ny aktör på marknaden, auktoriserad redovisningskonsult, kan vara just vad som behövs för att ett samarbete kring regleringar skall komma att fungera. Staten kan lägga ansvar på redovisningskonsulten genom en lagstadgad anmälningssplikt och sedan se till så att samhället och klienterna är varse om den och därmed få en bra förebyggande effekt.

Ett problem med Puxty et al.:s (1987) modell är att det internationella perspektivet inte beaktas och Sveriges regleringar i stor utsträckning påverkas och anpassas till just internationella regleringar. Sverige idag är ett av de få länder som har anmälningssplikt förknippad till revisorer och ett borttagande av revisionsplikten för en EU-anpassning kan som respondenter påpekat innebära att klienter tackar nej till frivillig revision om anmälningssplikten finns kvar. Vem vill ha revision om man kan bli anmäld? Staten, marknaden och samhället bör därför förändras så att internationella krafter får möjlighet att påverka den nationella staten.

5.3 Reflektion över studiens resultat

När det gäller val av respondenter har studien fångat både små och stora revisionsbyråer. Revisorer som har varit verksamma både före införandet av anmälningssplikten och de som enbart haft den att utgå ifrån har medverkat. Även revisorer som behövt använda sig av anmälningssplikten både som påtryckningsmedel och för anmälan har intervjuats. Hade studien gjorts om igen hade troligtvis även FAR SRS tillfrågats rörande sina åsikter. De har bedrivit lobbyverksamhet för ett avskaffande av revisionsplikten men det hade varit intressant att se om de tagit i beaktande eventuella effekter för anmälningssplikten när de förespråkade att avskaffande. Revisorsnämndens åsikter rörde inte så mycket anmälningssplikten i sig utan kom mer att handla om konsekvenserna då en revisor inte sköter sina skyldigheter. Då detta fokus inte fanns i studien hade detta val av respondent omprövats.

Vid studiens sammanställning har viss hopplöshet infunnit sig. Ekobrottslighet är något som samhället i sig står rådlösa och maktlösa inför. Metoderna som används är så pass diskreta och summorna det rör sig om så ofantliga att det mer eller mindre är omöjligt att lösa problematiken kring ekonomisk brottslighet. Revisorers anmälningsskyldighet har möjligtvis inte haft den effekt lagstiftaren önskat men för att få bukt på problemen kan det ändå anses att intentionen varit god. Alla försök för att minska brottslighet som var och en i samhället får betala för genom skattepengar får ändå ses som försvarbart. Att införa en anmälningsplikt för revisorer kan ha inneburit att lagstiftaren "skjutit över målet" men samtidigt ett försök i rätt riktning. I det internationella perspektivet kommer fler och större samarbeten att behövas för att få bukt på ekonomisk brottslighet. Om det går att ändra systemet från grund och botten kanske är att ta i men det måste börja någonstans annars kommer alla åtgärder att vara meningslösa.

Studien hade kunna ha breddats till en jämförande studie rörande andra länders ekonomiska brottslighet och sambandet med anmälningsplikten för revisorer. Finns den eller har den funnits i exempelvis andra europeiska länder. Då denna litteratur berörs i direkt anknytning till avskaffandet av revisionsplikten hade detta lett till en annan inriktning på studien och därav har detta inte berörts mer än i en allmän internationell debatt gällande regleringar. Däremot hade det varit intressant att göra denna jämförande studie i andra utredningar.

5.4 Förslag till fortsatt forskning

Studien om anmälningspliktens effekter vid ett avskaffande går obemärkt in på revisionspliktens avskaffande. En vidare studie hade kunnat göras då man slagit samman dessa effekter. SOU:n har gjort ett försök att förutse dessa men när förslaget går igenom skulle det vara intressant att göra en kvantitativ undersökning rörande ekonomiska brottens ökning eller minskning. Det skulle vara intressant att följa upp de påståenden som gjorts i denna studie där en del anser att ekonomiska brott kommer att öka men framförallt på bokföringsmässig nivå, med andra ord mildare brott på grund av att bolagen inte har den rådgivning som kan behövas. Propositionen för avskaffandet av anmälningsplikten kommer inom dagarna att läggas fram för riksdagen. Det blir intressant att se om utredningen har

kommit fram till några nya slutsatser utifrån remissvar som skickats in och skulle då kunna studeras ytterligare.

Det ligger ett förslag på att sänka aktiekapitalet för bildandet av AB. Detta är något som ett flertal av studiens respondenter reflekterat över och tror kan få en ökad effekt av ekonomiska brott, då associationsformen AB kan komma att urholkas. Inom EU diskuteras även om skyldigheten för offentliggörandet av årsredovisningen ska avskaffas vilket kan leda till att bolag bedrivs alltmer anonymt. Om och när detta genomförs kan det vara intressant att göra en undersökning på konsekvenserna förslagen får.

Det etiska perspektivet är ytterligare en aspekt som berörts och hade varit intressant att göra en djupare studie i. När det gäller anmälningsplikten som ämne blir det lätt subjektiva tolkningar då det rör sig om människors åsikter och tolkningar samt deras moraliska referensram.

Litteraturförteckning

Offentligt tryck

- Proposition 1997/98:99 *Aktiebolagets organisation*
- Proposition 2000/01:146 *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*
- SFS 2005:551 *Aktiebolagslagen*
- SFS 2001:883 *Revisorslagen*
- SFS 1962:700 *Brottsbalken*
- SOU 1996: 84 *Ekobrottsforskning*
- SOU 1993:62 *Rättssäkerheten vid beskattning – betänkande av
rättssäkerhetskommittén*
- SOU 2004:47 *Näringslivet och förtroendet*
- SOU 2008:32 *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*

Publicerade

- Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (2008), *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativa metod*, Lund: Studentlitteratur, 2 (uppdaterad) upplaga
- Andersson, Hans & Johansson, Kjell (2000), *Eko-brott: En (o)möjlig revisorsroll?*, Balans nr 1
- Andersen, Ib (1998), *Den uppenbara verkligheten – val av samhällsvetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur
- Bryman, Alan (1997), *Kvantitet och kvalitet, i samhällsvetenskaplig forskning*, Lund: Studentlitteratur
- Bryman, Alan & Bell, Emma (2005), *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Liber, 1:1
- Börsvik, Hans (2008), *Debatt: Positivt för alla parter med efterfrågestyrd revision.*, Balans nr 5

- Cassel, Filip (1996), *Den reviderade revisorsrollen – en oren berättelse*, Stockholm: Nerenius & Santérus Förlag AB
- Cullinan, Charles P. & Sutton, Steve G. (2002), *Defrauding the public interest: A critical examination of reengineered audit processes and the likelihood of detecting fraud*, Critical Perspectives on Accounting Vol. 13, Issue 3, pp. 297-310
- Cullinan, Charlie (2004), *Enron as a symptom of audit process breakdown: can the Sarbanes-Oxley Act cure the disease?*, Critical Perspectives on Accounting, Vol. 15, Issue 6-7, pp.853-864
- Diamant, Adam (2004), *Revisors oberoende – om den svenska oberoenderegleringens utveckling, dess funktion och konstruktion*, Uppsala: Iustus Förlag
- Ekobrottsmyndigheten (2004), *Revisorers åtgärder vid misstanke om brott Vissa praktiska tillämpningsfrågor*, Rapport 2004:3
- Ekobrottsmyndigheten (2007), *Rapport om den ekonomiska brottsligheten*, Rapport 2007:1
- Ekström, Louise (2008), *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*, BRÅ Rapport 2008:23
- Elvén, Andreas & Eriksson, Inger (1996), *Dialog: Fatalet göra revisorn till ekobrottskämpe*, Dagens industri 1996-03-29
- Emanuelsson Korsell, Lars (1999), *Organiserad brottslighet - vad är det?*, Apropå 6
- Engerstedt, Urban (2002), *Revisors skyldighet att anmäla vid misstanke om brott: Praxis finns – men fortfarande är många negativa till lagen*, Balans nr 10
- Eriksson, Susanne (2004), *Lag om att anmäla brottsmisstanke – potentiellt maktmedel för revisorer*, Apropå 3
- Eriksson, Sten (2007), *Debatt: "Är revisorsrollen i balans?"*, Balans nr 1
- FAR (2002), *FARs revisionsbok*, Stockholm: FAR Förlag AB
- FAR (2005), *Revision – en praktisk beskrivning*, Stockholm: FAR förlag
- FAR (2006), *Ekonomiska brott i aktiebolag revisorns handlingsplikt enligt ABL*, Stockholm: FAR förlag, 3:e upplaga
- FAR (2007), *Samlingsvolym 2007 del 2: FAR SRS yrkesetiska regler*, Stockholm: FAR Förlag

- Flesher, Dale L. & Flesher, Tonya K. (1986), *Ivar Kreuger's contribution to U.S. financial reporting*, The Accounting Review, Vol. 61, Issue 3, pp. 421-434
- Francke, Lennart (2008), *Debatt: Utredningsförslaget är väl avvägt*, Balans nr 6-7
- Glaser, Barney G. & Strauss, Anselm L. (1967), *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*, Hawthorned, NY: Aldine Publishing Company
- Gometz, Ulf (2008), *Debatt: Tidsbrist och ytlighet präglar förslaget*, Balans nr 8-9
- Hendrickson, Harvey (1998), *Relevant financial reporting questions not asked by the accounting profession*, Critical Perspectives on Accounting, Vol. 9, Issue 5, pp. 489-505
- Holmquist, Bengt (2000), *Så gick det med den omdebatterade anmälningsskyldigheten vid misstanke om brott: 17 anmälningar från revisorer*, Balans nr 8-9
- Jacobsen, Dag Ivar (2002), *Vad, hur och Varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Studentlitteratur
- Johansson, Sven-Erik; Häckner, Einar; Wallerstedt, Eva (2005), *Uppdrag Revision, revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?*, SNS Förlag, 1:a upplagan
- Jönsson Lundmark, Birgitta (1987), *Het debatt i USA: Ekonomisk brottslighet och revisorsansvar*, Balans nr 6-7
- Jönsson, Sten (1991), *Role making for accounting while the state is watching*, Accounting, Organizations and Society, Vol. 16, Issue 5-6, pp. 521-546
- Jönsson, Sten (1994), *Changing accounting regulatory structures in the context of a strong state*, Critical Perspectives on Accounting, Vol. 5, Issue 4, pp. 341-360
- Jönsson, Sten & Marton, Jan (1994), *The Nordic Research Group for the Study of the Accounting Regulation Process – Sweden*, Occasional Paper Series in Accounting & Auditing, 2
- Kjöllerström, Karl-Johan (2008), *Debatt: Revisorn är den som ger bäst råd!*, Balans nr 5
- Korsell, Lars (2004), *Bokslut. Sammanfattning av forskning om ekobrottslighet*, BRÅ
- Korsell, Lars & Engerstedt, Urban (2004), *Revisorernas anmälningsskyldighet – från "client focus" mot "public interest"!?* , Balans nr 10

- Knechel, W. Robert (2007), *The business risk audit: Origins, obstacles and opportunities*, Accounting, Organizations and Society, Vol. 32, Issue 4-5, pp. 383–408
- Larsson, Bengt (2004), *Revisorernas anmälningskyldighet*, BRÅ rapport 2004:4
- Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo (1999), *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, Studentlitteratur, 1:3
- Marsch, David & Stoker, Gerry (2002), *Theory and methods in political science*, Palgrave Macmillian, 1:2
- McMillan, Keith P. (2004), *Trust and the virtues: a solution to the accounting scandals?*, Critical Perspectives on Accounting, Vol.15, Issue 6-7, pp. 943–953
- Moberg, Krister (1986), *Bolagsrevisorn – oberoende, ansvar, sekretess*, Stockholm: Norstedts Juridik AB, 1:a upplagan
- Moberg, Krister (2003), *Bolagsrevisorn – oberoende, ansvar, sekretess*, Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2:a upplagan
- Moberg, Krister (2006), *Bolagsrevisorn – oberoende, ansvar, sekretess*, Stockholm: Norstedts Juridik AB, 3:e upplagan
- Moberg, Krister; Greve, Vagn; Langsted, Lars Bo; Harpf, Tuomas; Eriksen, Morten (1992), *Revisorn och ekonomisk brottslighet*, NORD, 1992:18
- Notering (2008), *Noteringar: Tummen ner för slopad revisionsplikt*, Balans nr 5
- Precht, Elisabeth (2008), *Ja till slopad plikt – nej till slopad förvaltningsrevision*, Balans nr 8-9
- Puxty, A.G.; Willmott, Hugh C.; Cooper, David J.; Lowe, Tony (1987), *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries*, Accounting, Organizations and Society, Vol. 12, Issue 3, pp. 273-291
- Rienecker, Lotte & Jorgensen, Peter Stray (2004), *Att skriva en bra uppsats*, Liber, 1:2
- Robson, Keith; Humphrey, Christopher; Khalifa, Rihab; Jones, Julian (2007), *Transforming audit technologies: Business risk audit methodologies and the audit World Accounting*, Organizations and Society, Vol.32, Issue 4-5, pp. 409–438

Santesson, Sven (2001), *Debatt: Tystnads-, upplysnings- och anmälningsplikten och god revisorssed*, Balans nr 1

Skog, Rolf (1998), *Revisors skyldigheter vid misstanke om brott - vid årsskiftet skall de nya reglerna börja tillämpas*, Balans nr 12

Streeck, Wolfgang & Schmitter, Philippe C. (1985), *Community, market, state – and associations? The prospective contribution of interest governance to social order*, European Sociological Review, Vol. 1, Issue 2, pp. 119-137

Strömquist, Anders (2000-2001), *Revisorsrollen och anmälningsplikten vid misstanke om brott – hur gick det?*, Juridisk Tidskrift, s. 486-491

Svensson, Lennart (1991), *Revisorn i trångmål*, Balans nr 11

Svernlöv, Carl & Blomberg, Erik (2003), *Sarbanes-Oxley Act-USA:s hårda svar på redovisningsskandalerna*, Balans nr 1

Thorell, Per & Norberg, Claes (2005), *Revisionsplikten i små aktieföretag*, på uppdrag av Svenskt Näringsliv

Willmott, Hugh C.; Puxty, Anthony G.; Robson, Keith; Cooper, David J.; Lowe, E. Anthony (1992), *Regulation of accountancy and accountants: A comparative analysis of accounting for research and development in four advanced capitalist countries*, Accounting, Auditing & Accountability Journal, Vol. 5, Issue 2, pp. 32-56

Öhman, Peter; Häckner, Einar; Jansson, Anna-Maria; Tschudi, Finn (2006), *Swedish Auditors' view of auditing: Doing things right versus doing the right things*, European Accounting Review, Vol. 15, Issue 1, s 89-114

Elektronisk

Mail: Leif Petersson statistik@bra 2008-12-09

EBM www.ekobrottsmyndigheten.se 2008-12-14

Muntlig (anonyma)

EBM, Kammaråklagare (personlig intervju 2008-12-04)

Företagarna, Analytiker (telefonintervju 2008-12-19)

Universitet, *Professor* (personlig intervju 2008-12-08)

Pensionerad revisor, *Auktoriserad revisor* (telefonintervju 2008-12-01)

Revisor 1, *Auktoriserad revisor* (telefonintervju 2008-11-27)

Revisor 2, *Auktoriserad revisor* (personlig intervju 2008-12-02)

Revisor 3, *Auktoriserad revisor* (personlig intervju 2008-12-02)

Revisor 4, *Auktoriserad revisor* (personlig intervju 2008-12-03)

Revisor 5, *Godkänd revisor på mindre revisionsbyrå* (personlig intervju 2008-12-22)

Revisorsnämnden, *Jurist* (telefonintervju 2008-11-28)

SKV, *Rättslig expert* (telefonintervju 2008-12-16)

Svenskt näringsliv, *Utredare* (telefonintervju 2008-12-11)

Bilaga

Intervjufrågor

1. Bakgrundsinformation:

- Namn
- Titel
- Yrkesbakgrund
- Nuvarande arbetsplats
- Vem har du lärt dig professionen av?

2. Revisorns roll idag

Beskriv vad du gör?

Vad är din övergripande inställning till anmälningsplikten vara eller inte vara. Vad är positivt/negativt med en ändring?

Vilka är de största argumenten

- mot anmälningsplikten?
- för anmälningsplikten?
- tystnadsplikten?

Har du anmält någon?

Finns det någon strategi hos er för att upptäcka brott? Riskmedvetenheten?

Vilken säkerhet behövs för att underbygga en anmälan, hur mäter du den?

Hur ska man överbrygga gapet mellan skäligen misstänkt till sannolika skäl?

Tror du att företagens och revisorns yrkesroll påverkas om de anmäler?

Varför görs det inte fler anmälningar?

Tror du att granskningen/riskmedvetenheten skiljer sig beroende på storleken på bolaget?

Vem tar bolag idag som inte får en revisor är det så att det då ombildar sig till annan associationsform för att slippa revisionsplikt?

3. Anmälningens pliktens vara eller inte vara

Hur kommer ett avskaffande av anmälningens plikt att påverka

- er
- revisorerna?
- får det någon effekt? (samhället, intressenter)

Om en förändring sker får det några konsekvenser på ert yrkesutövande, vilka?

Anser du att anmälningens plikt tjänar sitt syfte idag?

Tror du att den ekonomiska brottsligheten kommer påverkas vid ett ändrade av anmälningens plikt?

Ansvarsfriheten – vad får det för konsekvens för förebyggandet av brottslighet?

Var anser ni är den största risken att brott begås i ett företag (högre, lägre nivå) och hur kontrolleras detta tillförlitligt?

I vilken utsträckning har anmälningens plikt fått genomslag i praktiken?

4. Vilka konsekvenser får en avskaffad anmälningens plikt?

Kommer era arbetsuppgifter att förändras i och med en ändrad anmälningens plikt?

Kommer den att påverka dig?

Vems uppgift anser Ni det är att upptäcka brott?

Tror du att det kommer att införas någon annan brottsförebyggande åtgärd?

Tror du att revisorer kommer att även efter avskaffandet fortsätta anmäla vid misstanke om brott?

Hade det kanske varit ett alternativ att behålla och utöka anmälningens plikt, eftersom både revisionsplikten och förvaltningsrevisionen tas bort? Ur aktieägarnas synvinkel.

Hade kanske varit bra att avskaffa i två steg precis som i Danmark?

5. Känsliga frågor

Tror du det är svårt, är man rädd att förlora en kund – påverkas inte oberoendet då? Kan man vara helt oberoende

Oseriösa bolag anställer mindre revisionsbyråer? Är det så? Hur kan man som liten revisionsbyrå skydda sig och slippa detta?

Kan det vara så att revisorer är rädda för att anmäla och sedan drabbas av skadestånd eller är de kanske rädda för att inte anmäla och därmed drabbas av skadestånd?

Tror du att revisionsföretag nekar klienter i en viss bransch om de anser att de föreligger misstanke om att de kommer att göra ekobrott?

Vad tror ni om framtiden?

Hur kommer ni att förebygga brott nu?

Nerdragningar – hur möter ni det mot nya förväntningar?

Ägnar ni er åt bara revision eller också rådgivning? Hur skiljer ni dessa åt?

Finns det något som du skulle vilja tillägga som vi glömt?

6. Extra frågor till EBM

Vad är Ekobrottsmyndighetens ansvar?

Har du tagit emot anmälan? Beskriv vad som hände, har du själv undersökt, känns det hotfullt?

Vilken riskmedvetenhet har revisorer innan de anmäler?

Många revisorer hävdar att anmälningsplikten inte har haft den förebyggande effekten som tanken var, vad anser du om det?

När du tagit emot anmälan, hur går ni tillväga då?

Får ni den information ni behöver vid avgång även om det sker senare?

Skiljer ni på er granskning beroende på storleken på företag?

Hur kan det i nästa steg påverka samhället i stort?

Kommer ni att ändra ert arbetssätt då ni får mindre insyn från revisorer?

Ni får ju inte mer resurser i och med avskaffandet hur påverkar det?

7. Extra frågor till SKV

Tror du/SKV att man skulle kunna ha kvar revisorers anmälningsplikt trots ett avskaffande av revisionsplikten?

Tycker ni att vid ett avskaffande av revisionsplikten, revisorer inte behöver skicka en oren revisionsberättelse till er? Skulle inte ni få en snabbare indikation om det skickades direkt till er? En oren revisionsberättelse är inte det samma sak som om deras anmälningsplikt underförstått fortfarande finns kvar?

Ni skriver i ert remissyttrande att det hade varit bra att avskaffa i två steg precis som i Danmark för att kunna utreda konsekvenserna? Kan du förklara närmare hur ni menar?

Tycker du/SKV att de två åtgärderna allmän bokföringskontroll och utvidgade upplysningsskyldigheten som föreslås för er är lika effektiva som revisorers anmälningsplikt?

Har anmälningsplikten varit ineffektiv?

Vad tror ni om framtiden för skatteverket? Mer att göra men inte mer resurser? I SOU föreslås ingen ökad budget...

Ni tror inte att era resurser kommer räcka för att kunna utföra föreslagna åtgärder... Kan du förklara?